A MUNKÁCSI MAGY. KIR. ÁLLAMI GYMNASIUM

ÉRTESITŐJE

az 1886–87-ik tanévről.

KÖZLI:

FANKOVICH SÁNDOR

igazgató.

EX
LIB
RIS

PAUL R. MAGOCSI

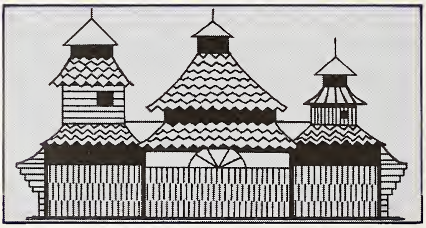

A
MUNKÁCSI
m. kir. állami gymnasium
ÉRTESITŐJE
az 1886—87 tanévről.

Közli:

FANKOVICH SÁNDOR

igazgató.

MUNKÁCS,
NYOMATOTT A „KÁRPÁT“ KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓ ÜZLET GYORSSAJTÓJÁN.
1887.

Digitized by the Internet Archive
in 2016

https://archive.org/details/munkcsimagyarkir1887unse

A GEOLOGIA TANITÁSÁNAK OKSZERÜ KEZELÉSE KÖZÉPTANODÁINKBAN.

BIZONYÁRA mindnyájunk előtt tudvalévő dolog, hogy az embernek mindenkor érdekében állott neme előbbi sorsát és tetteit megismerni s e tettek okait kifürkészni, hogy ez által utódai számára követés-, vigasztalás- vagy intésül világos képet nyujtson kora tetteiről.

E tettek hagyományszerü elbeszélése alapját vetette meg a ma már széles körben elterjedt és kifejlett történelem tudományának. De e hagyományok által az előbbi időről rajzolt alakok nem voltak teljesen elfogadhatók, mivel aszerint volt nagyobb vagy kisebb az értékök, amint szerzőikről több vagy kevesebb lelkiismeretességet lehetett feltételezni; s igy ha nem hiányzott a lelkiismeretesség és megvolt a valószinüség, a czél elérése végett nem volt épen elkerülhetetlen szükség a szellemi erők rendkivül nagy kifejtésére. Amint később a történetirás a történelmi nyomozás mezejére lépett, kétségkivül nagy lendületet nyert fejlődésében, miáltal lehetségessé lett egy és ugyanazon eseménynek több oldalról való összehasonlitása és annak elérése, hogy minden jóravaló történész nem elégedett meg többé magának az eseménynek puszta ismeretével, de mintegy kötelességének is tartotta a valószinüséget ugy kivül mint belül kutatni, hogy annak valóságáról tiszta meggyőződést szerezhessen magának.

Igy tehát habár végre odajutottak, hogy nemcsak magát a tényt constatálták, hanem a cselekményt véghezvivő személyek psychologiai oldalát s az elbeszélő egyének jellemét is latba vetették, mit aztán egész nemzetekre is kiterjesztettek; a történetirásban mégis mindenkor az éles elme problemáját és egyes vizsgálók feladatát látjuk, kiknek nem volt más céljok, mint meghatározott okokból az események kifejlődését és azok szükségképeni összefüggését a lehetőség szerint természetes módon feltüntetni.

Könnyü belátni, hogy evégett a többi tudományok összesége és sok oldalu képzettséggel biró egyének közremüködése s a tudományok fejlettsége nem épen kivántatott. A kutatás rendesen egy szoba szük keretén belül kezdődött és a legtöbbször ott is végződött.

Egészen másképen áll a dolog a föld történelmével azaz a geologiával. Erre nem volt elégséges egy vagy több szobatudós buzgósága, nem volt elégséges az éleselmüség; hanem a legszélesebb körben és a legbehatóbban kellett a föld minden részében annak mélyébe hatolni; mindenekelőtt pedig a geologia keletkezését a természettudomány többi ágai kifejlődésének, melyek maguk is a fejlődés még kezdetleges phásisaiban voltak, kellett megelőznie.

Alig van több egy századnál, hogy Európa egyes magasabb helyeit vizsgálni kezdték s azon meggyőződésre jutottak, hogy e helyek kőzetei nem önkénytesen vannak egymás fölé helyezve s nem is lehettek valami mesterség-okozta erők által egymás fölé dobálva; s alig van több egy félszázadnál, hogy a természettudósok fáradhatlan kutatásai s önfeláldozásainak sikerült földünk szabályszerü alkatát és fejlődését kimutatni.

E tekintetben nem csekély érdemei vannak a nagy Humboldt Sándornak, aki majdnem egyedül azért utazott az ujvilágba, hogy személyesen győződjék meg arról, vajjon olyan-e ott is a föld alkata, mint Európában, miáltal kétségkivül nagy szolgálatokat tett a tudománynak.

Mint minden uj tan, ugy ez is oly nagy nehézségekbe ütközött, hogy a föld szabályszerü képződésének még lehetőségét sem akarták hinni. Maga az emlitettem tudós is annyira megvolt hatva, hogy midőn 1799-ben Corunnában kikötött, egy ugyanezen évben kelt levelében ekkép kiált föl: „Én Európa legnagyobb részét nemcsak láttam, de ismerem is és mindig jobban és jobban álmélkodom az alkotás bámulatra méltó egyszerüségén. Moszkvától Cadixig, Svédországtól közép Egyptomig mindenütt három vagy négy féle kőzetréteget találhatni“. E csodálkozása azonban még nagyobb mérvet öltött, midőn e levél kelte után alig pár hétre Dél-Amerikába érkezett. Itt ugyanis mindent másként talált mint otthon, más embereket, más állatokat, más növényeket és más klimát; csak a kőzeteket, melyeket Európában hagyott, itt ismét feltalálta.

Amit tehát eddig csak gondolt, az most meggyőződéssé érlelődött benne, az t. i. hogy a föld szabályszerü alkattal bir és hogy ezen alkat bizonyos fejlődési phásisokon ment át és megy jelenleg is.

Ez utolsó kifejezés egyuttal azt is megmagyarázza, hogy a geologia feladata nem lehet más, mint földünk alkatának és keletkezésének tanulmányozása.

Habár már Empedokles az ókorban a Pythagoras-féle kosmikus központi tüzet a föld belsejébe helyezte, s habár szintén az ókorban élő Megasthenes és Hekataeus a Ganges és Nilus vizlerakódmányait a viz által előidézett lerakódásoknak ismerték fel és habár végül a középkorban élt Leonardo da Vinci bizonyos kövületekből egykori tengerfenékre következtetett; mégis a mai fogalom szerint ezek egyikét sem nevezhetjük geologusnak. Igy tehát a geologia tudományos müvelésének legelső nyomaira csak a XVI-ik században bukkanunk. 1550-ben tünik fel Georg Agricola, 1660-ban Nicolaus Steno, 1688-ban Roberson Hook, 1693-ban John Ray, 1795-ben John Wovelward, 1750-ben Giovanni Arduino, 1755-ben Steph. Guettard, 1756-ban Gottl. Lehmann és többen mások, akiket már határozottan geologusoknak tarthatunk, miután nemcsak egyes tényeket figyeltek meg, de már egyes eszméket is alkottak, melyek később kifejlesztetvén mintegy alapul szolgáltak a további haladásra nézve.

Ezek tehát már geologusok voltak, de korántsem tudományos szempontból véve; mivel a geologiát tudományossá a maga valóságában csak Werner alakitotta 1780-ban, aki legelőször Freibergben tartott összefüggő geognosiai előadásokat. Werner az ásványok saját módszere szerinti rendezésén kezdte a dolgot, ezt követte a föld képződésére vonatkozó elmélete, melyet önalkotta rendszerbe vont.

Werner a maga elméletében az egész szilárd földet vizből lerakódottnak vallja s igy ezen elv szerint minden kőzet lényegében azonos eredetü. Szerinte a vulkánok csak a föld belsejében lévő gyulékony anyagok helybeli kigyuladásu eredménye, nemkülönben a föld felületének egyenetlensége szintén kizárólag a viz által való elmosás következményei.

Ha e tant a mai kor eszméivel és elveivel összehasonlitjuk, azonnal látjuk, hogy ez ma már feladott állásponton nyugszik; amennyiben a kutatások körét igen szükre szabja, majdnem teljesen kizárván a kutatások terén a természettudományok többi ágának felhasználhatását. Mindamellett e müvelés már tudományosnak, sőt geologikus szempontból véve nagy mérvben lelkesitőnek is mondható.

Ez okozta azt, hogy az ujság ingere számos tanitványt csoportositott Freibergben Werner körül, kik siettek az uj tannal megismerkedni s ez okozta azt, hogy az akkor már létezett neptunisták és vulkánisták között hatalmas tudományos eszmecsere fejlődött.

A neptunisták, mint tudjuk, azt állitották, hogy minden a viz által jött létre; a vulkánisták pedig bár nem vonták kétségbe a viz működését, mégis fontosabbnak vélték a vulkáni működést és igy inkább a felett vitatkoztak, vajjon melyik elemnek azaz a viz- avagy a tüznek-e tulajdonittassék nagyobb hatás? Ez utóbbi különben olyan kérdés, mely határozottan körvonalozva még ma sincs.

A vulkáni tanok fejlődésére igen lényeges befotyással volt a vulkáni és plutói kőzetek között lévő különbség felismerése, mire először Hutton adta a figyelmeztetést.

Eszerint vulkáni az, mi a föld felületén, plutói ellenben, ami a föld belsejében vulkáni müködés által keletkezik vagy megmerevül. Habár e kettő között sem vonható éles határ, de azért ez nem zárja ki azt, mintha a képződmények nem lennének egymástól könnyen és határozottan megkülönböztethetők. E két képződés közől a vulkáni ép oly idős lehet, mint a plutói és megforditva a plutói ép oly fiatal lehet, mint a vulkáni. A különbség tehát nem annyira a kor, mint inkább a szintájban lehet. A két kőzetképződés közti korkülönbség inkább csak látszólagos, t. i. a megfigyelhető valódi vulkáni eredetüek rendesen igen fiatal képződések, a megfigyelhető plutói származásuak ellenben mindig régibb képződési korba tartoznak. A föld belső alkatának megismerésére rendkivül fontos befolyást gyakorolt a geologiai térképek készitése is, ami számbavehetőleg csak a jelen században kezdett tért foglalni. Az első kezdetleges térképet Pake készitette 1723-ban, amennyiben a kőzetek elterjedését jelekkel mutatta meg. Ezt követte 1778-ban Charpentier, aki — a szász választófejedelem térképén — legelőször használt szineket a kőzetek elterjedésének megjelölésére Most hosszabb szünet állott be, miután csak 1844-ben készitették el egész Szászország pontos geognostikai térképét Naumann és Cotta, melyet a freibergi bányászakadémia adott ki. Jelen időben már számos térkép jelent meg, melyek segélyével Európa-, Ejszak-Amerika és a többi világrész némely partvidékének geologiai alkotásáról meglehetősen világos képet szerezhetünk.

Végig tekintve az eddig tett kutatásokon, bár ugy találjuk, hogy a szárazföld geologiai szerkezete még igen nagy részben ismeretlen; mindamellett az eddig átvizsgált vidékek belső alkatában oly általános megegyezés mutatkozik, hogy ebből a földkéreg főbb mozzanatait eléggé alaposan lehet megitélni.

A geologiának majdnem teljes átalakulását idézte elő azon körülmény, hogy a geologusok a kövületeket, melyek Werner idejében csak mint különlegesség gyüjtettek és a természet játékaiul tekintettek, — most vizsgálódásuk körébe vonták. William Smith angol épitőmester volt az első, aki e század elején észrevette és egyuttal megfigyelte, hogy az egykori szervezeteknek ezen megkövesült maradványai semmi esetre sem véletlenül vannak a föld kérgében elszóródva. Ez előbb Anglia, majd a többi ország geologusai figyelmét is magára vonta, akik a helyes észrevételt tovább fejlesztvén ma már odajutottunk, hogy a kövületek a geologiai megállapodásoknak igen fontos szolgálatokat tesznek.

A geologia fejlődése nem keveset köszönhet a bányászatnak is. Példa reá Freiberg, mely szerencsés volt az első rendszeres geologiai előadást hallhatni falai között. Ma azonban e tér már annyira tág és e tudomány oly kört tölt be, mely nem maradhat többe a szük határok között. Ma már nem elégszünk meg többé azzal, hogy a geologia segélyével fölkeressük a szenet, sót, az érczeket s azokat földalatti lerakódásaikban nyomozzuk; mivel jelenleg e tudomány már a népek jólétének összességébe is mindinkább behatol s Cotta a talaj alkotásának az életre való befolyásáról szóló könyvében kimutatja, hogy az országok geologiai alkotása némi viszonyban van a területökön lévő élet általános fejlődésével és hogy az ember is némileg szintén függ azon ország belső alkatától, amelyben lakik.

Ime! ez röviden körvonalozva azon tudomány, melyet mi már a gymnasiumi IV-ik osztályban vagyunk hivatva előadni. Ez tehát azon, mondhatnók, fiatal tudományág, amely oly sok kishitünek ütött szeget a fejébe, amidőn magas kormányunk annak tanitását rendelte el a középtanodában. Voltak többen, kik annyira haladtak balvéleményökben, hogy a geologia tanittatását egyenesen attentátumnak tekintették a hit elvei ellen és annak előadóját majdnem rendesen atheismussal vádolták, vagy legalább is azzal gyanusitották. Hogy e kételkedők tévedtek, az az alább mondandókból ki fog tünni, de hogy kételkedésöknek mégis volt némi alapja, azt nem azért ismerjük be, mintha ma már akadna tanult ember, aki belenyugodnék a föld jelenlegi állapotába, azaz aki nem hódolna azon általánosan elfogadott ténynek, mely szerint a föld kezdettől fogva nem birhatott mostani alakjával; hanem igenis azért, mivel a 67 után beállott években az egyetemeinken kiképzett fiatal e nembeli erők közől többen akadtak, kik Darvin elveit nemcsak vallották, de még az iskola falai közé is becsempészték. Nincs jobb talaj az uj tanok fejlesztésére, mint a zsenge koru ifjuság; és nincs könnyebb dolog, mint az ifju erő hatásával kaczérkodni a megférfiasodott erővel szemben. Kifejlett, de még fiatal fa ez, mely az erősebb szélvészeknek nem birván ellenállni, sokszor téveszti irányát, s igy nem csuda, ha gyakran áldozatául esik önhittségének; az idősebb is erőteljes fa, de messze terjeszté már gyökereit, melyek képesekké teszik öt a legerősebb szélvészekkeli küzdelemre is. Miként évek hosszu sora kivántatott ahhoz, hogy az idősebb fa hatalmas gyökereket verjen: ugy nekünk embereknek, de főleg paedagogusoknak is sokat kell és kellett látnunk, tapasztalnunk és experimentalnunk, mig teljes meggyőződésünk szerint eltaláltuk a helyes irányt. Egyes erő azok hatása és müködése, kik most vagy csak rövid idő óta keresik az általunk már feltalált irányt; ellenben eredő erő gyanánt tekinthető a már évek óta valamely tárgygyal foglalkozó egyének tevékenysége. Tudományok összege az, mi amazokat jellemzi; mig emezeké a gyakorlat és tapasztalás a tudományra alapitva! Nem vehető tehát rosz néven, ha a hitelvekhez buzgón ragaszkodó férfiak feljajdultak és némi bizalmatlansággal kezdtek viseltetni az uj tantárgy iránt.

Ez egyike azon körülményeknek, melyek meglehetősen nehézzé teszik a geologia tárgyalását. Nehezitő körülmény azonban még több is van. Hogy ne hozzak fel sokat, csak azt emlitem meg, hogy én a gymnasiumi IV-ed osztályu tanulót még meglehetősen éretlen és fejletlennek találom a geologiai tananyag megemésztésére egyfelől, másfelől pedig a földrajznak az első három osztályban a mostani módon való kezelését hiányosnak és nem czélravezetőnek tartom, miután tudva van, hogy aki a geologiát alaposan akarja érteni, annak mindenekelőtt a földrajzi ismeretekben nagyon is otthon kell lennie.

Nem lévén hatalmunkban e körülményeken változtathatni, meg kell barátkoznunk a viszonyokkal és igyekeznünk kell igy is minél nagyobb eredményt felmutatni.

Rövid bevezetés és a geologiának korszakokra való felosztása után megkezdjük a jelenkor (Alluvium) tárgyalását. Nos! nincs könnyebb, mint e korszak ismertetése. A viz és a hő hatását, nemkülönben az emelkedéseket és sülyedéseket majdnem naponként tapasztaljuk. Néhány kőzet bemutatása, utalás a legközelebb feltünt és előfordult természeti változásokra, minők: a „Monte nuovo“ hegy keletkezése; Svédország partjainak egyik helyen folytonos emelkedése, a másikon pedig folytonos sülyedése; Chili partjainak hirtelen emelkedése; a meleg és gyógyforrások magyarázata; a Puzzuoli melletti Serapis templom romjainak geologiai története; több sziget (különösen legujabb időben) keletkezese s a Vesuv kitörésének illustrálása, hozzávévén Herculanum és Pompeji eltemettetését, és nem rég történt föltalálását csak annál érdekesebbé teszi az előadást, ha pedig még összehasonlitjuk a történelem előtti embert a jelenkorival: az akkori ember egyszerü lakása, fegyverei, öltözete és étkei, s a mostaniak fényes palotái, hátultöltő s egyéb gyilkos eszközei, salonnias öltözékei s annak felhozása, hogy Áfrika vadonjaiban még ma is élnek a történelem előttiekhez sokban hasonló emberek, nemcsak érdeket kölcsönöz az előadásnak, de nagyban füszerezi is azt.

Ezután átmegyünk a negyedkorra, vagyis a diluviumra. Még ennek a tárgyalása sem jár valami nehézséggel. E korszakból vannak kövületeink, melyek segélyével elég sikerrel müködhetünk. A jégkorszakot is szépen lehet megérteni. Egy pár leirás a jéghegyekről, kissé kimeritőbb magyarázat a vándorkövekről nemcsak meggyőzővé, de sőt gyönyörüvé is teheti e tárgyat. A tanuló elragadtatással hallgat és tanul is; de midőn azt mondjuk, hogy e korszakban már az ember is élt és ezzel meg ezzel foglalkozott, az már szeget üt a fejébe, gondolkozni kezd s eszébe jut az, amit a bibliai történelemben tanult, mely azt mondja, hogy 6-ik napon teremté Isten az embert; de még mindig hallgat, nem mer szólani, sőt talán örül is, hogy a geologiai tanár látszólag épen ellenkezőjét magyarázza annak, mit a hittanár. Átmenvén továbbá a harmad-, másod- és első korszak képleteire, miknek elsajátitása ügyes magyarázat s jól készitett fali táblák segélyével szintén könnyen történhetik, a gyermek meggyőződik a tanár szavainak alaposságáról, sőt még azt is elhiszi, hogy földünk kezdetben folyó anyag volt; de midőn azt mondjuk, hogy ekkor meg ekkor lépett fel az első ember, a gyermekből kitör az eddig benne érlelődött gondolat és rögtön azzal áll elő, hogy hát hogyan van az, hiszen a biblia csak napokról szól?

A történész ékes előadással és hőseink dicsőitésével, a philologus a nyelvészeti szépségek feltüntetésével lelket és kedvet önthet a tanuló keblébe, a physikus és chemikus ügyes kisérleteivel nemcsak megnyeri, de még bámulatra is ragadhatja tanitványait; de hát a geologus mit csináljon?

Biz' ez nem épen könnyü dolog, és helyesen felelni a fenti kérdésre körülbelül próbaköve a geologia tanárának. Ugy hiszem, mindnyájunk előtt nagyon is ismeretes dolog, hogy a természettudományok mai szinvonalán, főleg pedig a csillagászat és a geologia terén szerzett ujabb ismeretekkel a biblia hagyományainak minden szavát összhangba hozni felette bajos, sőt majdnem lehetetlen. De érezve azt, hogy a tanitásban sohasem szabad ellentétbe jönnünk, el kell fogadnunk azt, ami felett ma már alig kételkedhetik valaki, hogy a teremtési napok a föld alakulásainak végtelen hosszu korszakai. Ezt téve segélyül vehetjük az időszámolást is. Az akörül támadt nehézségek legyőzésére, hogy a teremtés napjai nem lehettek 24 órából álló napok teljesen megnyugtató választ nem találunk sem a geologiában tudva azt, hogy ez végtelen hosszu időközökről beszél, sem a bibliában, miután ez nyilvánosan hat napot jelel.

Ha azonban figyelembe vesszük azt, hogy az időt ma is különböző helyeken, nagyon különböző módon számitják, teljesen megnyugodhatunk fentebbi állitásunkban, mely szerint a teremtés napjai hosszabb időközöknek tekintendők; habár ez időközök tartamára nézve közelebbi tájékozást sem az egyik, sem a másik nem nyujt. De mégis, a szentirásban vannak egyes helyek, melyek alapján az isteni hét napnak a szokott fogalmaktól eltérő értelmezést adhatunk. Ilyen a többi között például, midőn a zsoltáros (Psalm. 89. 4) ezt mondja: „ezer év a te szemeid előtt, mint a tegnapi nap“, amivel bizonyára azt akarja kifejezni, hogy Isten élettevékenysége kivül esik az idő korlátain. Van még több efféle kifejezés is, melyre lehetne hivatkoznunk; én azonban nem teszem ezt, de ahelyett abbeli szerény véleményemnek adok kifejezést, hogy ilyen és ehhez hasonló magyarázattal a tanuló által feltett kérdésre megfeleltünk, őtet megnyugtattuk s a mellett önmagunk a tévtanok tömkelegébe bele nem keveredtünk; de nagyon természetesnek találom, hogy ez csak akkor lehet sikeres, ha a magyarázó tanárt e téren is a hit elvei vezérlik.

Daczára annak, hogy talán egy tudományban sincs annyi hypothesis, mint a geologiában és daczára annak, hogy vajmi nehéz olyasmit teljesen megismerni, amit nem szemlélhetünk, e tudomány többi részletének elsajátitásában nem találok nehézséget. A fentemlitett kérdésen átesvén a tanuló egész nyugodtan fogadja be a nyert oktatást, amit nem kevéssé emelhetünk, ha a tanulókat néha kirándulásokra visszük, s ott főleg a tanintézet környékét, hegyei alkatát igyekszünk megismertetni velök. Minél nagyobb siker elérhetése végett a fali táblák használatát és ha lenne, legalább egy pár kövület bemutatását elkerülhetlennek tartom.

Különben használjon e tantárgy előadásánál ki-ki olyan modszert, amelyet legjobbnak vél, de mindig hitből induljunk ki, mert miként Günther is mondja: „hitből indul ki eredetileg minden s halad előre a tudásig“; ugy akkor mi is földünk-, az összes emberiség ősanyja-, bölcsője és sirjának nemcsak külső, de egyuttal belső ismeretéhez is annál könnyebben juthatunk.

SIMSA KORNÉL.

* * *

II.

A lefolyt 1886—87-ki tanévre a tanulók fölvétele az 1886. évi augusztus hó három utolsó napján eszközöltetett; ugyane napokon történtek a fölvéti és javitó-vizsgalatok is. Szept. 1-én ünnepélyes istentisztelet után az iskolai évet az igazgató a tanárkar jelenlétében az ifjakhoz intézett beszéddel nyitotta meg és alkalmilag az iskolairend, erkölcs és fegyelem ápolása czéljából egybeállitott és egyenkint kézbesitett fegyelmi szabályokat olvassa föl, amidőn is a tanuló-ifjuságot azok megtartására és az azokhoz való szigoru ragaszkodásra hivja föl.

Beiratott az I.—IV. osztályba összesen 126 növendék, és pedig:
az I. osztályba beiratott: 45; maradt az év végén: 40,
a II. „ „ 37; „ „ „ 35,
a III. „ „ 29; „ „ „ 27,
a IV. „ „ 14; „ „ „ 14,
a I.—IV. oszt. beiratott: 126; marad az év végén: 116.

Viszonyitva e végösszegeket a mult tanév végével kimutatott létszámhoz, apadás: 2.

Vasár- és ünnepnapokon a külön vallásfelekezetbeli növendékek saját egyházaikban hallgattak istentiszteletet. A görög kath. ünnep megtartása következtében okozott mulasztások rendszeresen pótoltattak és valamint a megtartott ünnepek, ugy az azok pótlására vonatkozó kimutatások annak idején a tanker. kir. Főigazgatósághoz be lettek terjesztve.

III.

Az intézetre, valamint a tanároknak a nyilvánosságot érdeklő személyes viszonyaira vonatkozó felsőbb rendeletek a következők:

1886. évi 21249. sz. A szülők vagy tanulók által az időszaki „Értesitőkre“ vezetett illetéktelen megjegyzések, az értesitők hivatalos megsemmisitését vonjak magok után.

1886. évi 754. eln. sz. A posta-takarékpénztárak ajánlandók.

1886. évi 1603. eln. sz. Megküldetvén az orsz. Erkölcsnemesitő Egyesület Alapszabályai, az egyesület támogatása és hasonczélu egyesületek alakitása ajánltatik.

1886. évi 45537. sz. Az iskolai évi Értesitők a felekezeti főhatóságoknak is megküldendők.

1886. évi 1545. eln. sz. A tanintézet szükségleteinek megrendelésénél a figyelem első sorban az erdélyrészi ipar termekeire forditandó.

1887. évi 16. eln. sz. Körirat a hazai ipar pártolása érdekében.

1887. evi 8619 és 11244. sz. A gymnasiumi tanitás uj terve és az utasitások megküldetnek.

1887. évi 5402 és 12032 sz. A tanintézet összes könyvszükségletei majdnem kizárólag a hazai könyvkereskedők, a többi tanszerek a hazai tanszerkereskedők utján szerzendők be.

1887. évi 47783/886. és 17210/87. A tandijhátrálékok miatt a tanintézetekből kiutasitott tanulók nyolcz napon belül az igazgató, azontul a ministerium által fogadhatók vissza. A mulasztott órak minden esetben igazolatlanokul tekintendők.

1887. évi 644 eln. sz. A hivatalos iratok portomentességét szabályozó körirat.

1887 évi 13650/886 A budapesti áll. elemi és polgári iskolai tanitóképezde tornatanitói oklevelének érvényessége a középtandákra is kiterjesztetik.

1887. évi 15621. sz. Megküldetik a „Szabályzat a középiskolai iskolaorvosok és egészségtan tanárok kiképzése, képesitése és alkalmazása tárgyában.“

Közérdekü tartalma és jelentőségénél fogva a nyugalomba vonult, és másrészről hivatalát elfoglaló tankerületi kir. Főigazgató urak két rendbeli hivatalos értesitését, valamint a tanártestület által, ama leiratok alkalmából tartott rendkivüli értekezletek jegyzőkönyvi kivonatai- és külön feliratoknak szószerinti szövegét, az alábbiakban van szerencsém közölni:

1887. 504. sz.

Tekintetes, főtisztelendő, tudós Igazgató és Tanár Urak!

Előhaladott korom és törődöttségem miatt a tankerületi főigazgatói összes teendők végzésére már nem lévén képes és alkalmas, kértem s a f. évi ápril 15. 14332. sz. a. kelt min. k. rendelettel meg is nyertem végleges nyugalomba helyeztetésemet.

Mielőtt innen távoznám, hogy Egerben, szülővárosomban telepedjem le, szivem legmélyebb alázatával s legbensőbb hálájával gondolok a jó Istenre, ki majdnem 21 éven át erőt és kegyelmet adott ezen állásom kötelmeinek teljesitésére; de aztán méltó köszönettel adózom Önöknek is, igen tisztelt uraim, kik hivatási teendőik teljesitésében kifejtett dicséretes buzgalmok által nekem a vezetői tisztet igen megkönnyitették.

A távolban sem szándékozom feledni Önöket, de sőt naponként buzgón fogom kérni Istent, hogy tartsa meg soká s részesitse legjobb áldásaiban mindnyájokat, adja áldását munkájokra, hogy az drága hazánkra nézve mennél gazdagabban gyümölcsöző s tanárra és tanitványra egyaránt üdvöt hozó és boldogitó legyen.

Fogadják, uraim, változhatatlan szeretetem nyilvánitását, fogadják legszivélyesebb hazafias üdvözletemet.

Kelt Kassán, 1887-ki május hó 5-én

JUHÁSZ NORBERT s. k.,
nyug. tanker. kir. főigazgató.

Kivonat

a munkácsi államgymnasium tanártestülete által 1887-ik évi május 16-án tartott rendkivüli tanár értekezletnek jegyzőkönyvéből.

Felolvastatik Dr. Juhász Norbert kir. tanácsos és tankerületi főigazgató bucsulevele, melyet nyugdijba helyeztetése alkalmából a tanártestülethez intéz.

A tanártestület fájdalmas érzéssel vesz tudomást szeretve tisztelt főigazgatója távozásáról, és elhatározza, miszerint megemlékezve azon nagy horderejü buzgó és lelkiismeretes fáradozásokról, melyeket főigazgató úr ezen minőségében a munkácsi államgymnasium szervezése, fejlesztése, és jelen állapotba hozása körül kifejteni méltóztatott, érdemeit elismerésül jegyzőkönyvbe igtassa, és ezen jegyzőkönyvet kivonatban, kapcsolatosan a tanártestületnek az elválás fölötti fájdalmas érzelmeit tolmácsoló felirat kiséretében megküldi.

Kelt mint fent.

Fankovich Sándor,
igazgató.

Zahorai János,
r. tanár mint jegyző.

Nagyságos és főtisztelendő kir. Tanácsos, lovag, tankerületi
kir. tudós Főigazgató úr!

Mély megilletődéssel vette tisztelettel alulirott tanártestület Nagyságodnak a főigazgatói állástól való megválása alkalmából irt bucsuzó sorait, melyekben nyugalomba vonulását jelezvén, mint a távol utra kelő, ki lelki szemeivel visszatekint és végbucsut int hozzátartozóinak, ondja el az okokat, melyek jól megérdemelt pihenésének magyarázatát megadni vannak hivatva.

Mózes negyven évi viszontagság teljes fáradozásai után nem mondhatott nagyobb lelki megnyugvás és hálaérzettel köszönetet a nagy Jehovának, mint teszi Nagyságod, midőn nagy szive legmélyebb alázatával s legbensőbb hálájával gondol a jó Istenre, ki a tanügy előmozditása körül tett fáradságos utjában támogatta és helyes irányban vezette.

Nagy öröm és boldogság okozója nekünk Nagyságodnak ama kijelentése, hogy fontos küldetésének teljesitésében mi, mély alázattal alúlirottak is, mint a közügynek igen érdemetlen és csekély napszámosai, hivatási teendőinkben, támogatására lehettünk!

Nagyságodnak e nagyjelentőségü kijelentését, kellő értékére szállitva mély hálával és köszönettel fogadjuk, habár szüntelen előttünk lebeg tiszteletteljes és szeretettől lelkes arca, amint megdönthetetlenül bölcs és jóságteljes tanácsai, utasitásai szeretetteljes vezetésével mindnyájunkat magával ragadott a messze távolba, kiragadott a föld salakjából és megnemesitett, mire önerőnkből képesek nem valánk.

Nehezünkre esik a tudat, hogy Nagyságodat nélkülözvén, a jövőben mindezek nélkülözésére leszünk utalva; de mégis vigaszunkra szolgál, hogy Nagyságodnak e visszavonulása csupán a tankerületi főigazgatói teendők alól való visszavonulás. Vallásunk, nemzetünk, hazánk, ha nehéz napok következnének be, még mindig rendelkezhetik Nagyságod bölcsesége, hazafias szive és hüségével, melyek oly gyéren találhatók bennünk, ennyire összhangzatosan csoportositva.

Kivánjuk, hogy Nagyságodnak mindezen kiváló erényei, előnyei mindenkoron a megérdemelt elismerésben részesüljenek!

Kivánjuk, hogy Nagyságod ez erények birtokában még számos évek során örvendezhessen a nyugalomnak, mely a testé, de a mely lelkének áldásos müködését ne érintse!

Kivánjuk és kérjük, hogy tartson meg bennünket továbbra is amaz atyai jóindulat és szeretetben, melyet teljes egészében megérdemelni és megtartani mindenkor nagy örömünkre szolgált s melyet megőrizni a jövőben is kiváló igyekezetünk leend.

Áldja meg az Isten Nagyságodat hosszú, megelégedett és boldog élettel!

Legyen élete az ősz patriarcha életének verőfényes alkonya, ki nem lát maga körül csak mosolygó, boldog arczokat, kik mindnyájan csak őt dicsérik, magasztalják és áldják, hogy viszonozhassák mindama jókat, miknek az ő jóvoltából örvendeznek.

Fogadja Nagyságod ujból őszinte ragaszkodásunk és lelkünk mélyéből fakadó igaz tiszteletünk kijelentését.

Munkácson, 1887. évi május hó 10-én.

A munkácsi kir. államgymnasium tanártestülete:

Jankovich Sándor, *igazgató.*	*Hrabár Mihály.*	*Csomár István.*
Simsa Kornél.	*Schultz Antal*	*Zahorai János.*

1887. 530. sz.

Tekintetes, Főtisztelendő, tudós Igazgató és Tanár urak!

Ő csász. és apost. kir. Felsége f. évi április hó 21-én kelt legfelsőbb elhatározványával legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, hogy a kassai tankerületi megürült főigazgatói állomásra áthelyeztessem.

Midőn tekintetes Igazgató urat és a bölcs vezetése alatt álló t. tanári kart hivatalos tisztelettel értesitem, nem titkolhatom el a feletti örömömet, hogy alkalmam nyilik ezen törzs tankerületben, melynek egyes intézeteihez tanulói, tanári és igazgatói minőségben eltöltött évek hosszu sorának kedves emlékei füznek, nagyérdemü elődöm példájára a nevelés-oktatásügyi érdekek lelkiismeretes gondozása- és előmozditásához csekély erőmhöz képest, de a legbuzgóbb akarattal és hazafias lelkesedéssel hozzájárulni.

Iskoláink ügye immár a középiskolai törvény és az uj tanterv és utasitások folytán biztos alapot nyert; fő feladatunknak kell tehát azontul tekintenünk azt, hogy azok szellemében eljárva, nevelés-oktatásunkat mindjobban mélyrehatóvá tegyük s a tanitás szinvonalát lehetőleg emeljük.

S minthogy meg vagyok győződve, hogy a munkácsi gymnasium igen tisztelt, hivatásának magasztosságától áthatott tanártestülete e felfogásomat osztja, nem kétlem, hogy vállvetett komoly müködésünknek Isten segitségével sikerülni fog a magasztos czélt mindinkább megközeliteni és e tankerület nemes traditióihoz hiven intézeteinkben ezentul is oly ifjakat nevelni, a kik vallás-erkölcsösségök, szeplőtlen hazafiságuk, nemes jellemök és alapos készültségök által a tankerület diszére, hazánk javára fognak szolgálni.

A kassai tankerület ügyeinek vezetését a mai nappal átvettem.

Hogy nagyérdemü elődöm nyomdokain, a kihez személyesen is a legőszintébb tisztelet és a hála legbensőbb érzelmei csatolnak, és a ki 21 éven át e tankerület élén állván, érdem- és áldásos müködésével elévülhetlen emléket emelt magának, a siker reményével haladhassak: tisztelettel kérem a tekintetes Igazgató urat és a tisztelt tanári kart, hogy hivatalos eljárásomban önzetlenül és jóakarattal támogatni s mindegyikök hathatós erkölcsi közremüdésében részesiteni sziveskedjék.

A tekintetes Igazgató urat és t. tanári kart hazafias tisztelettel és igaz szivből üdvözlöm!

Kassán, 1887. május hó 11.

SZIEBER EDE s. k.,
tanker. kir. főigazgató.

Kivonat

a munkácsi államgymnasium tanártestülete által 1887-ik évi május 16-án tartott rendkivüli tanári értekezletnek jegyzőkönyvéből.

Felolvastatik Szieber Ede ujonnan kinevezett tankerületi főigazgató úr levele, melyben hivatalának elfoglalásáról értesiti a tanártestületet.

Tanártestület hódoló tisztelettel veszi tudomásul Ő Felségének ezen intézkedését, mig másrészről örömtelt szivvel azon üdvös körülmény tudatában, hogy a tankerület élén oly valóban hivatott tanügyi férfiut érte a legmagasabb kegyelem, a ki tanulói, tanári, majd igazgatói minőségében a tankerület viszonyaival alaposan ismerős, s ki lelkes ügyszeretetével az elérhető legkedvezőbb tanügyi állapotok előidézésére alaposan hivatott: határozatba hozza az ujonnan kinevezett tankerületi főigazgató urat ugy hivatalos, mint magán — a tanügy czélját előmozditó müködésében telhetőleg támogatni, — hivatalának elfoglalása alkalmából jegyzőkönyvileg üdvözölni, és levelére válaszolólag hozzá feliratot intézni, mely feliratnak a jegyzőkönyvi kivonat kiséretében leendő megküldésével igazgató megbizatik.

Kelt mint fent

Fankovich Sándor,
igazgató.

Zahorai János,
rendes tanár, mint jegyző.

Nagyságos lovag, tankerületi kir. tudós Főigazgató ur!

Az ellentétes érzelmek hatása alatt olvastuk Nagyságodnak legjobb indulattól sugallt kegyes leiratát, melyből értesülünk, hogy Nagyságodat királyunk Ő Felsége legmagasabb kegyelmével a beszterczebányai tankerületi kir. főigazgatói állásból a kassai tankerület élére áthelyezni méltóztatott.

Érzelmeink valóban ellentétesek, a mennyiben a mai napon tartott tanárértekezleten esett ugyancsak hivatalos tudomásunkra, hogy intézetünk ujjászervezője, jóakaró pártfogója, nagyságos és főtisztelendő dr. Juhász Norbert tank. kir. főigazgató ur, hajlott korára való tekintetektől indittatva, eddigi nagy buzgalom és tapintattal viselt hivatali állásától megválni és nyugalomba vonulni, magát elhatározta.

Bánat és megindulás vesz erőt lelkeinken a gondolatra, hogy e megszokott, ügyes-bajos dolgainkban készséggel segédkezet nyujtó jóakarónkat, de sőt többet: a jó atyát, nélkülöznünk kelletik

Bánkodásunkra azonban a remény örömsugara derül, mert ime tetszett a gondviselésnek imánk meghallgatása által szivünk legmelegebb kivánságát betölteni, Nagyságodat állitván tanügyünk közvetlen vezetésének élére.

Hogy e körülmény, azok után, miket Nagyságod hozzánk intézett kegyes leiratában hangsulyozni szükségesnek talált, — reánk nézve mennyiben bir fontossággal, szükségtelen bővebben fejtegetni, — el nem mulaszthatjuk azonban Nagyságodnak köszönetet mondani azon bizalomért, melyet tanügyi működésünk sikerébe helyezni méltóztatott.

Czélunk, melynek megvalósitására vállalkoztunk, midőn egész életünket a tanitás ügyének szenteltük, valóban az volt és lesz, hogy ifjainkban a vallás-erkölcsiség, szeplőtlen hazafiság, nemes jellem és alapos készültség nyerjen érvényesülést. Büszkék vagyunk, hogy e téren való fáradozásainknak máris láthatjuk gyümölcsét. Megingathatlan meggyőződésünk, hogy Nagyságod bölcs vezetése alatt, fokozott lelkiismeretes tevékenységünknek sikerülni fog szélesebb alapokon nagyobb eredményeket érni el. Hogy ezen igyekezetünk valósulásba menjen, Nagyságod jóakaratu támogatása, bölcs vezetése, részrehajlatlan igazságosságára hivatkozunk, azt kérjük, további munkálkodásunkat arra alapitjuk, — és midőn ezt tesszük,
egyuttal kifejezzük Nagyságod jelleme és bölcseségébe helyezett bizalmunkat, melyet ez alkalommal hangsulyozni élénk örömünkre szolgál.

Fölhasználjuk ez alkalmat azon biztositásunk kijelentésére, Nagyságodat ugy hivatalos, mint a tanügy előmozditására irányzott magán működésében, szerény tehetségünkhöz mérten, támogatni szives készséggel vállalkozunk, az leend legnagyobb örömünk, ha Nagyságod bizalmát működésünkre kinyerhetjük, legnagyobb elégtételünk, ha végzett munka után megelégedésével találkozhatunk.

Fogadja Nagyságod kitünő tiszteletünk kijelentését.

Munkács, 1887. május 16-án.

A munkácsi államgymnasium tanártestülete.

*
* *

Az oktatás menetének, eredményének, megállapitása és ellenőrzése valamint egybevágó alakitása, a tananyag módszeres felosztása és kezelésének megbeszélése czéljából a lefolyt tanév alatt a „Rendtartásban“ előirt időben megtartattak az „ellenőrző“ és „módszeres“ értekezletek, melyekben, a tanulók előmenetele és magaviselete is birálat alá vétetett.

Fegyelmi tekintetben tanulóifjuságunk magaviselete, egyet kettőt kivéve a szabályoknak megfelelt.

Október 4-én és november 19-én Felséges Királyunk és Királyasszonyunk névünnepén, valamint koronázásuk évfordulóján junius 8-án a tanintézet külön iskolai ünnepet ült.

A nyári tornászat a téli gyakorlatok folytatásként kezdetét vette április hóban és tartani fog még szeptember és október hónapokban. Részt vesz benne az összes ifjuság. Testi fogyátkozás vagy orvosi bizonyitvány alapján fölmentetett 2 tanuló.

Mint rendkivüli tantárgy t. Orosz József áll. népisk. tanitó ur által tanittatott az ének is; kezdetben heti 2, majd később heti 3 órában.

A tanszertárak, nemkülömben a tanintézeti és ifjusági könyvtárak különféle tanszerekkel, folyóiratok és szakközlönyökkel stb. gyarapodtak. A gyarapodást külön rovat mutatja.

Tanintézetünk növendékei az elméleti előadásokkal párhuzamosan és egyidejüleg sok gyakorlati tapasztalattal gazdagodtak. A szaktanár urak nem kiméltek fáradságot, hogy tanitványaikkal mindazt gyakorlatilag is megismertessék mit elméletileg előadtak. A külömböző dolgozatok pontosan átnézve, a hibák föltüntetve, a haladás sikeres utmutatójául szolgáltak.

A tanintézeti ifjuság egészségi állapota a legkielégitőbb volt.

Tandijmentességben az idő szerint intézetünk 116 tanulója közül 47 részesül.

* * *

IV.

Az intézetben e tanév folytán müködött rendes tanárok táblázata.

Folyó szám	Tanár neve	Minősége	Tanitott	Jegyzet.
1	**Csomár István**	rendes tanár	magyar-nyelvtan I. II. III. IV. heti 18 óra	II. o. főnöke. A középt. tanáregylet és philologiai társ. r. tagja
2	**Fankovich Sándor**	rendes tanár	földrajz III., történelmet III. IV., heti 7 óra	Igazgató
3	**Hrabár Mihály**	rendes tanár	latin nyelvet I. III. IV., ruthén nyelv I. II. III. IV., tornászat I. II. III. IV., heti 24 óra	I. oszt. főnöke. A köz. tan. egylet r. tagja
4	**Schultz Antal**	rendes tanár	latin nyelvet II., német nyelvet III. IV., földrajzt I. heti 18 óra	III. oszt. főn. Szatmár e. h. m. áldozár. A középt. tan. egyl. és a Kárpátfiók egyl. tagja
5	**Simsa Kornél**	rendes tanár	számtant I. II. III. IV., természetrajzot IV., természett. földrajzt III., heti 18 óra	IV. oszt. főn. Tandijkezelő. Könyvtárnok. A term. szertárak őre, m. k. term. társ és a középt. tan. egyl. r. tagja.
6	**Zahorai János**	rendes tanár	mértani rajzot I. II. III. IV., földrajzot II., szépirást I, II., heti 16 óra	Tanácskozm. jegyző. A rajztár őre. Az orsz. képzőm. társ. és a középt. tan. egyl. r. tagja

HITTANÁROK :

A különböző vallásfelekezetü tanulók hitoktatásával az illető egyházfelekezeti hatóságok részéről megbizattak:

Auszterlitz Áron izr., Fankovich Sándor gör. kath., Zámbory Zoltán helv. v. és Schultz Antal a róm. kath. részéről.

HÁZGONDNOK :

Prill János, kiszolgált altiszt, szabómester.

V.

Az intézetben használt tankönyvek.

I. osztályban: Egri közép katekizmus. Kutka: Nagy Katekizmus. Ihász G. Magyar nyelvtan. Tomor-Várady: Olvasókönyv I. Bartal-Malmosi: Latin alaktan és olvasó. Dr. Brózik-Paszlavszky: A magyar állam földirata és dr. Lange-Cherven uj iskolai atlaszából: a magyar birodalom és a földközi tenger mellék országai. Lutter: köz számtan I. f. Fodor-Wágner: Geomatriai alaktan. Szabó: Orosz nyelvtan. Gáspár-Fenczik: Olvasókönyv.

II. osztályban: Egri közép katekizmus. Kutka: Nagy Katekizmus. Ihász Magyar nyelvtan. Tomor-Várady: olvasókönyv II. Bartal-Malmosi: Latin alaktan és olvasó. Dr. Brózik-Paszlavszky: Földrajz II. III. r. Lutter: Közönséges számtan I. II. füzet. Császár: Geometriai alaktan. Szabó: Orosz nyelvtan. Gáspár-Fenczik: Olvasókönyv.

III. osztály: Róder: Ó- és ujszövetség. Popovics: O- és ujszövetségi biblia. Ihász: Magyar nyelvtan. Tomor-Várady: olvasókönyv III. r. és Arany balladái. Bartal-Malmosy: Gyakorló III. IV. r. és Polgár Gy.: Kis Livius II. r. Ney Ferencz: Német nyelvtan és Heinrich olvasókönyv I. r. Mangold: Magyarország története. Scholtz: Az osztrák-magyar monarchia földrajza. Heller: Természettani földrajz. Lutter: Közönséges számtan III. füzet. Császár: Szerkesztő Planimetria. Szabó: Orosz nyelvtan. Olvasókönyv.

IV. osztályban. Frencl: I. Liturgika. Fenczik: Szertartástan. Dengi: Irálytan és olvasó. Arany Toldija. Bartal: Latin mondattan és Polgár Gy. Kiss Livius II. r. Ney: Német nyelvtan és Heinrich olvasókönyv II. rész. Vaszari: Világ-történelem I. r. Ó-kor. Császár: Algebra. Császár: Szerkesztő Planimetria. Róth S: Ásvány-, kőzet- és földtan. Szabó: Orosz nyelvtan. Olvasókönyv.

E tankönyveken kivül használtattak még a rajz, testgyakorlás könnyebb tanulása vagy megvilágitása céljából külön tankönyvek, melyek megválasztása az előadó tanár urakra bizatott.

A tanterv a nm. vallás és közokt. m. kir. Miniszteriumnak 1879. évi 17630. sz. a. kelt rendeletén alapszik; az ujabb keletü módositványok természetesen kellő figyelemben tartattak.

Midőn a körülmények ugy hozták magokkal, vagy a tárgy anyaga ugy kivánta, osztályösszevonások is eszközöltettek, mint ez a testgyakorlat ének vagy a külön hitfelekezetek hittani óráinak kellő felhasználása végett történt.

A külön tárgyak heti óramennyiségét az alanti táblázat mutatja.

Folyó szám	Tantárgyak	Osztályok				A heti órák összege
		I.	II.	III.	IV.	
1	Hittan	2	2	2	2	8
2	Magyarnyelv	6	5	3	4	18
3	Németnyelv	—	—	4	3	7
4	Latinnyelv	6	7	6	6	25
5	Történelem	—	—	3	3	6
6	Földrajz	4	4	1	—	9
7	Természetrajz	—	—	—	3	3
8	Természettani földrajz	—	—	2	—	2
9	Számtan	3	4	3	3	13
10	Rajzoló mértan	3	3	2	2	10
11	Szépirás	1	1	—	—	2
12	Testgyakorlás	2	2	2	2	8
13	Ruthénnyelv	1	1	1	1	4

VI.

A tanév folyamán előadott tananyag az alábbi kimutatásból látható.

A tannyelv magyar.

a) Hittan.

Görög katholikus részről.

I. osztály. Heti óraszám 2; egész évi 61.

Tananyag: A ker. hit eredete, terjedése; a ker. alapigazságok. A ker. erények u. m. a Hit, Remény és Szeretetről. A 10 parancs és az Egyház 5 parancsáról.

II. osztály. Heti óraszám 2; egész évi 69.

Tananyag: A szentségekről. A ker. kötelességekről. A bünök és azok különféle nemeiről. A ker. és lelki jó cselekedetekről.

III. osztály. Heti óraszám 2; egész évi 70.

Tananyag: A világ és első ember teremtésének története. A Pátriárchák. Az Egyiptomba való be- és kiköltözés; a 10 parancs, a birák; a királyok. Zsidóország felosztása. A próféták.

Jézus születésének körülményei; nyilvános élete és csodái. Az utolsó vacsora; Jézus szenvedése, halála, feltámadása és mennybemenetele. A Sz. Lélek alászállása. Az apostolok cselekedetei a ker. hit terjesztése körül.

IV. osztály. Heti óraszám 2; egész évi 70. A ker. gör. kath. Egyház szertartásai.

b) Hittan.

Róm. kath. részről.

I. osztály. Heti óraszám 2; egész évi óraszám 61.

Tananyag: Az apostoli hitvallás 12 ágazata; az Isten 10 és az anyaszentegyház 5 parancsa. A keresztény igazság és tökéletesség

II. osztály. Heti óraszám 2; egész évi óraszám 69.
Tananyag: A szentségek, szentelmények és imádság.
III. osztály. Heti óraszám 2; egész evi óraszám 70.
Tananyag: Az ó és uj szövetség története Palesztina földleirása.
IV. osztály. Heti óraszám 2; egész évi óraszám: 70.
Tananyag: A kath. Anyaszentház istentiszteleti szertartásának rendezett leirása és magyarázata.

Magyarnyelv.

I. oszt. Heti óra 6; egész évi 224.

A nyelvtani anyag begyakorlása; a helyes, értelmes olvasás és a szabad, könyv nélküli elbeszélés gyakorlása czéljából olvastattak a következő olvasmányok, melyek közül a versek szavalási, a prózai olvasmányok irásbeli dolgozatok készitésére is anyagul használtattak fel:

A holló és a róka; Jupiter és a juh; A ló és a szamár; A ló és a szarvas; A két rózsa; A majom; A pillangó és a cserebogár; Az okos elefánt; A szilvafa és a hernyók; A méh és a galamb; A róka és a kecskebak; Czéris és a fogoly királyok; A forgandó szerencse; Noé és a szőlőtő; A fösvény; Zsugori uram; Kapardi ur; Salamon lelke; Az öreg és a halál; Egy apa és három fia; Az öreg és fiai; A tündérek ajándéka; Tiszteletlen gyermekek; A mintás; A molnár és fia; A baraczk; Meg ne vess senkit; Viz, szél, becsület; A két buzakalász; Eldorádó; A pisztoly; A gyermek és a diófa; Célhoz jutás; A kegyes Jób; A tölgyfa; Az utazók; A hüség jutalma; Isten hozzád; Mária Terézia s az ifju Vukassovics; A koldus gyermek; A megfagyott gyermek; A három testvér; A gyermek álmai; Éji látogatás; A hálás oroszlán; Hadnagy uram; Falu végén kurta korcsma; Rodostó városa, vidéke, lakosai; Török vendégség; A puszta télen; A Duna; Görög és római mondák; Hun és magyar mondák; Népmesék.

Nyelvtanból: a magyarnyelvben előforduló hangok; a hangok felosztása, a hangok változásai, a hangok leirása; helyesirás. A szók jelentés szerinti felosztása. Szóragozás és szóképzés. Képes értelemben használt szók; rokon értelmü szók. Egyszerü és összetett mondatok elemzése, szerkesztése. — Kéthetenként irásbeli dolgozat, melyeknek tárgyai a feldolgozott olvasmányból vétettek. Összesen: 19.

II. oszt. Heti óraszám 5; egész évi 189.

Az olvasókönyvből tárgyaltattak a következő olvasmányok a nyelvtani anyag begyakorlása és az előadás szabatossága czéljából: Szécsi Dezső; Csák Máté; Nagy Lajos kir. mint életmentő; A sastoll; A nándorfehérvári diadal Hunyadi Belgrádnál; Hunyadi halála; Mátyás kir. udvarának tudományos müveltsége; A kenyérmezei diadal; Mátyás kir. jellemzése; Hunyadi László; Mátyás a szántó; Mátyás király; Választó gyülés; Mátyás deák; Szilágyi Erzsébet; Az első nap az iskolában; A havasok alján; A Sárrét vizi szárnyasai; A darvak téli tanyája; A pákász; A mohácsi vésznap; Fontosabb találmányok a középkorban; Róma történetéből: A királyok korszaka. Róma mint köztársaság. A szt. hegyre való kivándorlás. A szabadság a görögöknél. A görögök hazaszeretete. Athén és Spárta. A perzsák erkölcsei. Delphi. A perzsa háboruk. A thermopylaei és salamisi ütközetek —; A kis malacz és a farkasok; A hólyag és a szalmaszál; A gonosz mostoha; A seregély; Struczvadászat; Gorilla vadászat; Gyöngyvadászat; Az ember evő czápa; Viadal a medve és krokodil között; Kaland a szemüveges kigyóval; Budavára XV-ik században; Kont; A legszebb ének; Hymnus; A hamis tanu; A perzsa háboruk; A legszebb ének; Az oroszlán és dajkái; Az okos fiu; Székely bánja.

Nyelvtanból a határozó mondatrészek és a határozó mondatok, az átvitt értelemben használt határozók, rokon jelentésü szók; általán a fő és mellék mondatok elemzése, szerkesztése. Az alárendelt mondatok viszonya a megfelelő mondatrészekhez; mondatok összevonása, röviditése. — Az olvasmányok alapján kéthetenkint egy-egy irásbeli dolgozat; összesen 17.

III. oszt. Heti óraszám 3; egész évi 113.

Az olvasmányokból tárgyaltattak: A tatárjárás; A mohácsi csata; János kir. utolsó napjai; A mohácsi vész után; Buda elfoglalása a törökök által; Eger ostroma; Frater György halála; Buda visszavétele a töröktől; Hymnus; Szeresd a hazát; Épitészeti emlékek Egyiptomban; A szigetvári veszedelem; Mohács; Mohácsi dal; Zrinyi dala; A Hunyadi ballada-kör; Pázmány Péter; Bethlen Gábor mint fejedelem; Látogatás a bihéi fejedelemnél; Az arab és fogadott fia; Szondi; Rákosi szántó; Árokháti Lőrincz; Cimon; Perikles; Athén és Spárta.

Nyelvtanból az egész magyarnyelvtannak synthetikus feldolgozása. Körmondatok és nagyobb összetett mondatok szerkesztése Irásbeli dolgozat készittetett kéthetenként egy; összesen 17.

IV. oszt. Heti óraszám 4; egész évi 148.

Tárgyaltatott: Arany Toldija. Az erdei lak. Az alföld. A Tisza. Coriolán. A mai Róma. A gyémánt. A négy évszak. Természeti képek. A reggel. Az est. Az éj. A csillagos ég. A hold. A trójai háboru. Odysseus hazatérése. Olympiai játékok. Aeneas bolyongása. Az én lakásom. Szülőföldemen. Téli kép. Esti tájkép. Éji kép. Cimon. Magyar sz. Erzsébet. Mátyás király mint uralkodó. Vörösmarty tanuló korában Arany János. A hizelgő. A kedély. Vörösmarty anyja.

Az olvasmányokkal együtt tárgyaltattak a stilus általános törvényei. Az egyszerü és szépirály kellékei. Változatosság, tisztaság kellékei. A képletek különböző fajai, szó és mondat alakzatok. A prózai és verses stilus különböző formái. A költői előadás sajátságai, a mű szerkezete, az eposzi előadás módja. A magyar nyelvbeli hangsuly prózában és veesben. Ütemes és időmértékes verselés, klasszikus versek. rimek és azok elhelyezése. Rimes időmértékes versek. Szó és tárgy magyarázatok. Személy leirások. Toldiból hat ének könyv nélkül. Irásbeli dolgozat volt 17. ezekből 10 házi, 7 iskolai. Tárgyai az olvasmányokból vett vegyes képek, elvont eszmék szabad feldolgozása; összesen 17.

Németnyelv.

III. oszt. Heti óra 4; egész évi 160.

Olvasmányok: Die Fahrt der Argonauten 10, die Geschichte von Herakles 12 és die Herakliden und Oretes 6 fejezetben.

Bevégzett tananyag. Az emlitett olvasmányok alapján a helyes kiejtés és pontos olvasás begyakorlása után és folytonos ismétlésével tárgyaltattak: az egyszerü tő, bővitett és összetett mondatok. A fő- és mellékmondat közti különbség. A mondatrészek alakjainak megállapitása. nevezetesen a gyenge. erős. rendhegyó és segédigék ragozása. az igékkel kapcsolatban a szóvonzat és a szóképzés elemei. Hangsuly s változatai. Ablaut és Umlaut. A declinatiók (névelő, főnév. melléknév, névmás és számnév). A többes szám képzése. a hasonló alakok csoportositása a declinatiók nemök szerinti megkülönböztetése. A főnevek nemeinek meghatározása jelentésök és végzésök szerint. A praepositiók, határozók, kötőszók és indulatszók. Szótanulás, kapcsolatban az olvasmánynyal és etymologikus csoportokban. Extemporale 2 hétben 1, egész tanévi 16. Ezek közül 2 a helyes irás, 3 a segédigék, 4 a fő- és melleknevek, 1 a névmások, 4 a gyenge, erős és rendhagyó, 2 a visszaható és személytelen igék begyakorlására.

IV. oszt. Heti óra 3; egész évi 120.

Prózai olvasmányok. A német hősmondából: Dexhörnene Siegfried 6 és Wieland der Waffe schmied 5 fejezetben. A népvándorlás történetéből: Alboin die Langsbarden in Italien 4 fejezetben. A népmesékből: die 3 Brüder, der alte Soltan, der Wolf u. der Mensch, der Wolf und der Fuchs.

Verses olvasmányok, egyszersmind szavalatok: Siegfrieds Schwert, Alboin és Salamon u. der Sämann.

Bevégzett tananyag. Az emlitett olvasmányok alapján a mondattan elemeinek s a szóképzés tanok kiegészitése és a nyelvtan rendszeres áttekintésével tárgyaltattak: Az összetett mondatok, mellé- és alárendelt mondatok. Az igeidők s módok használata. Szórend. Hely-, idő- és körülmény határozó mondatok a kötőszók csoportositásával. Jelző mondatok. A mondatok megröviditése. Idéző beszéd. A többszörösen összetett mondat és a periodus gyakorlati megismertetése. Szótanulás, kapcsolatban az olvasmánynyal és etymologikus csoportokban. Extemporole 2 hétben 1, egész tanévi: 16. Ezek közül 1 a mellé- és alárendelő, 3 az alanyi, tárgyi s határozói, 2 a hely, 2 az idő, 2 a mód- és állapot, 1 az ok és eredet, 1 a czél és véghatározó, 2 a jelző- és 2 a többszörösen összetett mondatok begyakorlására.

Latinnyelv.

I. oszt. Heti óra: 6, egész évi 225.

Olvasmányok: Róma történetének vázlatát tartalmazó I—XXXVIII. sz. olvasmányrészletek, valamint az 1—38. sz. magyar-latin gyakorlatokból kiszemelt mondatok forditása. Az 1—11 szakaszokon begyakoroltatott a névragozás a legszükségesebb igealakokkal, a 12—15-ön az előljáró, a fokozás és a határozó, a 16—19-en a számnév és névmás, a 20—28-on a cselekvő, a 29—33-on a szenvedő igeragozás, a 34—38-on az ige névszói alakjai. Könyvnélkül betanittatott 10 olvasmány.

Hetenkint egy, a bevégzett tananyaghoz alkalmazott iskolai irásbeli gyakorlat; összesen: 29.

II. oszt. Heti óra 7, egész évi 268.

Olvasmányok. Róma történetéből: Horatiusok és Curiatiusok harczától Tarquinius Superbus elüzetéseig bezárólag 38 latin fejezetben és ugyanannyi magyar példacsoportban A nevezetesebb latin fejezetek könyv nélkül betanittattak.

Bevégzett tananyag. Ezen olvasmányok alapján begyakoroltattak a szokottabb rendhagyó ragozási és fokozási alakok a nemi szabályok áttekintésével, a határozók, névmások és számnevek részint kivételesen képzett, részint még nem tárgyalt, szabályos alakjai, a röviditett ige-alakok, a tőváltoztató és hiányos igék perfectumai és supinumai, praepositiók és kötőszók; végre a szóképzés és hangtani módositások. Szótanulás, kapcsolatban az olvasmánynyal és etymologikus csoportokban. Extemporale hetenkint 1, egész tanévi 33. Ezek közül 5 a genus-szabályok, 4 a névszói rendhagyoságok hiányos s bővelkedő nevek, 3 a különböző fokozások, 1 a számnevek, 2 a névmások, 9 az igék perfectum és supinumjainak, 4 a deponens igék, 1 a possum, queo és nequeo, 1 fio, fero és eo, 1 volo, nolo, malo, 2 odi, memini, coepi, 1 a személytelen igék begyakorlására.

III. oszt. Heti óra 6, egész évi 226.

Olvasmányok: Sententiosus versek I—XI a Gyakorló könyvből. 10 mese Phaedrusból. Liviusból: Gnomák. A római ifjak összeesküvése a köztársaság ellen. Háboru Porsennával és Horatius Cocles hősiessége. Mucius Scaevola hőstette. A plebs kivándorlása. C. Marcius Coriolanus. A Fabiusok teljes veresége.

Ezen olvasmányokon begyakoroltatott a prosodia és szóképzés mellett az egyszerü és összevont mondat. Az idők és módok használata. Az infinitivusi és participális mondat szerkezet. Az egyeztetés szabályai. A mondat tárgya, határozók és jelzők. Tudatosabb elsajátitásuk végett a Gyakorlóaönyv 1—40 példacsoportjaiból válogatott mondatok fordittattak. Szók és sajátos latin kifejezések, sententiosus versekből: I—VII, 6 mese, a római ifjak összeesküvése. A plebs kivándorlása. Coriolanus 1. 2, 5 fejezete könyv nélkül betanittatott.

Irásbeli dolgozat 29 iskolai. Tárgyukat a példacsoportoktól válogatott mondatok forditása képezte.

IV. oszt. Heti óra 6, egész évi 224.

Prózai olvasmányok: A decemvirek és a 12 törvénytábla. A decemvirek erőszakos uralma. A decemvirek elüzetése. A gallok Itáliába törnek, Clusiumot megszállják és Rómába indulnak. A rómaiak veresége Alliánál, készülődések a Capitolium bevételére. A Rómában maradtak legyilkolása, a gallok kisérlete a Capitoliumot bevenni. Latin háboruk. T. Manlius Torquatus I. és II. Sanmit háboru. Ovid bucsuzása Rómától.

Ezen olvasmányokon, valamint a Gyakorló-könyv 41—80 példacsoportjain begyakoroltattak: az összetett mondatok, az idők és módok használata a mellékmondatokban. Consecutio temporum és függőkérdés. Idéző beszéd. Szórend és körmondatok. Prosodia és metrica főbb részei, végül a római naptár. Sajátos latin kifejezések és szólásmódok tanulása. Könyv nélkül betanulták: A decemvirek s a 12 törvénytábla. A decemvirek erőszakos uralma és elüzetése. Ovid bucsuzása Rómától.

Irásbeli dolgozat 29 iskolai. Tárgyuk olvasmány alapján készitett összefüggő darabok forditása magyarból latinra.

Történelem. Földrajz.

III. oszt. Heti óraszám 4, időszaki 150.

Segédeszközök. Helmár: A magyar birodalom történelmi térképe 888—1849. és az Osztr.-magy. Monarchia térképe.

Tananyag: Magyarország legrégibb lakói. A magyarok eredete vándorlása és a honfoglalása. A keresztény vallás behozatala. Az Árpádok. Az Anjouk és örököseik kora. A Hunyadiak. Jagellok és a nemzeti sülyedés kora. A Habsburgok fellépése. Az alkotmány védelme és a fegyveres fölkelések korszaka. A Rákóczy szabadságharcz. A hanyatlás kora. II. József önkényi uralma. Az ujjászületés kora. Továbbá: a magyar birodalom és Ausztria polgári és politikai rajza. Hegy és vizrajzi viszonyaik. Terület, népesség, európai helyzete. ipar. kereskedelem. ennek eszközei. Müveltségi állapotok, nemzetiségi és vallási viszonyok. Alkotmány. Törvényhozási tényezők. Nép-viselet. Ausztria és Magyarország egymáshoz való viszonya. Közösügyek.

IV. oszt. Heti óraszám 3, egész évi 112.

Segédeszközök: Kiepert H. Ó-kori térképei.

Tananyag: A történelem fogalma, segédtudományai az állam alakzatok keletkezése és felosztása után az emberiség őstörténelme és az ősök fogalma a föld alakjáról ez utóbbinak mind inkább fejlődő ismeretével.

A történelem tulajdonkéoi tárgyát megelőzőleg ismertetve lett az ismert Ázsia és Európának régi földrajza, melyet követett előbb a „keleti népek“ elnevezése alatt ismert nemzetek történelme a legrövidebb kivonatban, némi tájékoztatással azok müveltségi állapota körül. Tárgyalva lett továbbá a görögök történelme tüzetesen, kellően méltatva vallási és müvelődési viszonyaikat; hasonló szellemben lett előadva a római birodalom történelme Róma alapitásától kezdve egészen a császárságig. Némi müvelődés történelmi adatok rövid kivonatban. Két házi dolgozat.

Földrajz.

I. oszt. Heti óraszám 4, tanévi 152.

Bevégzett tananyag: Általános földrajzi ismeretek. Földképek használata, térkép készités. A magyar korona országainak részletes ismertetése. A földközi tengert környező országok. Ezek hely- és vizrajzi viszonyai, talajkülönbségei, növény- és állat életök, lakói, városai, és közlekedő vonalai. A tanitás és tanulás térkép rajzolással történt. A természetrajzi tanitásnál leginkább a szemléltető mód alkalmaztatott, amint természetes példányokban, részint alkalmas képekben mutattatván be az egyes példányok, részint a tanulók maguk gyüjtöttek természeti tárgyakat.

II. oszt. Heti óraszám 4, tanévi 143.

Bevégzett tananyag: Europa azon országainak tárgyalása, melyek az I. osztályban nem tanittattak; továbbá Ázsia, Afrika, Amerika és Australia általános rajza, hegy és vizrajzi viszonyai, tagosultsága, állat-, növény- és emberi élet mind az öt földrészen.

Természetrajz.

IV. oszt. Heti óraszám 3. egész évi 113.

Bevégzett tananyag: Az ásvány- és kőzettan, valamint a geologia elemei.

Bevezetésül: chemiai előismeretek.

Ásványtan: Az ásványok külső tulajdonságai.

A chemiai összetételre alapitott öt főosztály ismertetése, s ezekből az ásványrendszer megállapitása fővonásokban.

Kőzettan: Egyszerü kőzeteknek felsorolása az ásványtanból; az összetett kőzeteknek csak néhány általánosan elterjedt fajai.

Földtan: Földünk időszakei.

A tanmenetet könnyebb megértés és fölfogás végett a tanulók rajzokkal kisérték.

Physikai földrajz.

III. oszt. Heti óraszám 2, tanévi 71.

Bevégzett tananyag: E tantárgy tulajdonkép két csoportra oszlik: ezek egyike a physikai részlet, másika pedig a tulajdonképeni mathematikai földrajz elemeit adja elő.

Az első csoport, vagyis a physikai részlet tanmenete a következő: A tüneményck szembeötlő sajátságait és föltételeit feltüntető könnyüded kisérletekkel. A nehézség általános ténye, az esés, folyó testek nyomásai; közlekedő csövek (források eredete), a mérleg-, erőegyenközény-, ütközőgép s átalában véve az egyszerü gépek megismertetésével. Légnyomás a barometer-, a hőség hatása a thermometer megismertetése, alkalmazása és használatával összekötve. Légköri levegő hőmérséke, légáramlás; légköri csapadékok (a viz körutja a földön.) A világosság visszaverődése, s a mikroskop alkalmazásával. A delejes és villámos tünemények a delejtük-, megosztó készülék-, elektroskop-, elektrophor- és villámhárító megismertetésével összekapcsolva.

A második csoport vagyis a tulajdonképeni mathematikai és physikai földrajz tanmenete a következő: A föld alakja- népszerü bizonyitékokkal; a föld ábrázolása a földgömbön és siklapon, mely utóbbinál a stereographikus és a Merkator féle projectiók vétettek föl; földségek és a tengerek jellemzése földabroszon, domboru mappákon magyarázva s kiterjeszkedve a tenger vizének árja, apálya, hullámzása és áramlásaira. Az égboltozat mindennapi látszólagos évi mozgása (időszámitás) a föld mozgása saját tengelye s a nap körül (évszakok, nappal hossza,) a földövek, eső- és szélövek, a klima tényezői, a hold keringése a föld körül s a föld állása a naprendszerben, a tellurimon történt s rajzokkal összekötött magyarázattal.

A tanmenetet könnyebb megértés és fölfogás végett a tanulók rajzokkal kisérték.

Számtan.

I. oszt. Heti óraszám 3, egész évi 109.

Bevégzett tananyag: A tizes számrendszer. A négy számolási müvelet egész számokkal és tizedes törtekkel. A tört mint hányados és viszony; közönséges törtekkel való számolás. A métermérték ismertetése; időszámitás.

Iskolai dolgozat 7; ezek tárgya minden egyes dolgozatnál két-két, az ifjak természetrajzi-, földrajzi ismereteit feltüntető s társas életökre vonatkozó szavakba foglalt példa.

Házi előkészetül óráról-órára egy-egy a megelőző tanórában előadott tananyagra vonatkozó példa kidolgozása.

II. oszt. Heti óraszám 4, egész évi 153.

Bevégzett tananyag: Számolási röviditések, számtani müveletek korlátolt pontossággal.

Az arányosság fogalmának fejtegetése. Egyszerü hármasszabály; az olasz számolásmód. Mértani viszonyok és arányok elemei. Százalék.

Irásbeli dolgozat mint az I-ső osztályban.

III. oszt. Heti óraszám 3, egész évi 115.

Bevégzett tananyag: Az összetett hármasszabály. Kamatszámolás. Határidőszámolás. Lánczszabály. Az arányos osztás. Elegyitési feladatok.

Irásbeli dolgozat mint az I-ső osztályban.

Betüszámtan.

IV. oszt. Heti óraszám 3, egész évi 114.

Bevégzett tananyag: Bevezetés az algebrába. Összeadás és kivonás egész számokkal. Sokszorozás egész számokkal, kiterjeszkedve kéttaguak négyzetének és köbének képzésére. Osztás egész számokkal. kiterjeszkedve a geometriai haladványok képletére. Ugyanazon miveletsorozat törtszámokkal. — Első foku egyenletek egy ismeretlennel, kiterjeszkedve az arányok tanára.

Irásbeli dolgozat mint az I-ső osztályban.

Rajzoló geometria.

I. oszt. Heti òraszám 3, tanévi 113.

Bevégzett tananyag: Az egyenes, a legegyszerübb négy- és háromszögek. A szögek és ivék. A sokszögek. Az idomok területének mérése. Az összeillő, symmetrikus, hasonló és egyenlő idomok. Végre a görbe vonalok.

Mértani ornamentalis rajzolás elemei, rendszeresen haladó táblarajzok után.

II. oszt. Heti óraszám 3, tanévi 111.

Bevégzett tananyag: Térbeli alakok, A sik és a térbeli egyenes; a testszöglet. A hasábos és a gulaféle testek a henger, kup és a gömb szemléltetése, symmetriája, összeillősége, hasonlósága és fölszinének valamint térfogatának kiszámitása.

Mértani ornamentalis rajzolás folytatása. A távlattan elemei. Mértani testek rajzolása sodrony- és bádogminták után, távlati ismeretek alkalmazásával, és a megvilágitás vételével.

III. oszt. Heti òraszám 2, tanévi 72.

Bevégzett tananyag: Szerkesztő planimetria. Egyenes vonalu idomok. Az összeillőség, symmetria, hasonlóság és terület meghatározás kibővitése és az idevágó fontosabb constructiv feladatok. A mértan alkalmazása a rajzolásnál és mérésnél u. m. az idomok másolása, helyszinrajzolás.

Diszitmények rajzolása stylmagyarázatok kiséretében.

IV. oszt. Heti óraszám 2, tanévi 75.

Bevégzett tananyag: Szerkesztő planimetria, görbe vonalu idomok. A körtan kibővitése és az idevágó cunstructiv feladatok. A kúpmetszetek alaptulajdonságai, ezen görbék érintői és deréklői. Az evolvensek, cycloisok és csigavonalok szerkesztése.

Diszitmények rajzolása tökéletesebb kivitellel lapos és domboru minták után.

Szépirás.

I. oszt. Heti óraszám 1, tanévi 36.

Bevégzett tananyag: Magyar és német folyóirás.

II. oszt. Heti òraszám 1, tanévi 36.

Bevégzett tananyag: Magyar és német folyóirás. Rondirás.

Tornázás.

I. és II. oszt. Heti óra 2, egész évi 72.

Egyszerübb állásu, tag és társas szabadgyakorlatok, valamint rend és szergyakorlatok. Ugrások.

III. és IV. oszt. Heti óra 2, egész évi 74.

Különféle állások, tagkörzések, ütések. járások különböző lépéssel, összetett szabadgyakorlatok. Rend és szergyakorlatok. Magas és távolugrások.

Ruthén nyelv.

I. oszt. Heti óra 1, évi 37.

Irva-olvasás s az olvasottak magyarra forditása.

II. oszt. Heti óra 1, évi 35.

Olvasmányok: A fej, a végtagok, a tanácsadó veréb, a jótett jutalma, a mértékek, a jó étel, a bánya, a háladatos fiu.

Ezen olvasmányokon begyakorolták a fő- és melléknevek ragozását, a melléknevek és határozók fokozását és számneveket.

III. és IV. oszt. Heti óra 1, évi 36.

Olvasmányok: Az ősz, a tél, a tavasz, a burgonya, a levegö, a viz, a visszhang.

Ezen olvasmányokon begyakorolták: a számneveket, névmásokat, igeragozást, praepositiókat és az egyszerü mondatot.

* * *

VI.

Tanszertári gyarapodás az 1886—87-iki tanévben.

A) Tanári könyvtár.

1. szak. *Történelem és földrajz.* Mult évi maradvány: 604 kötet-füzet.
Növekedés: Rezső trónörökös: Az osztrák-magyar monarchia irásban és képben 13—37. A magyar vezérek kora 1 k. Compendium romanorum 1 k. Hrabücsak J. tanitó ur ajándéka. Sayous: A magyarok egyetemes története 2 k. Szilágyi: Magyar történeti életrajzok II. III. k. 2 k. Csiky: Görög mythologia 1 k. Ribáry: Világtörténelem VIII. k. 1 k. Fraknói: XI. Incze pápa 1 k. Ranke: A pápák története 1 k. Carthy: Anglia története II. k. 1 k. Symonds: A renaissance Olaszországban III. 1 k. Macaulay: Lord Clive 1 k. Márky: Dózsa György 1 k. Kirchmayer: Diocletiano 1 k. Vall. es közokt. Minist. ajándéka. Századok 1886. 1. k. Történelmi Tár 1886. 1 k. Szendrey, Ötvösmükiállitási Emlék 1 k. Patz B. ur ajánd.
Összesen 624 k. f.

2. szak. *Magyarnyelv és irodalomtörténet.* m. é. m. 333 k. f.
Növekedés: Toldy. A magyar pplitikai szónoklat kézikönyve 1 k. Bessenyei: Milton elveszett paradicsoma 1 k. Fekete: Magyar Salon 2 k. Kazinczy és Berzsenyi levelezése 1 k. Beöthy: A magyar próza 1 k. Haraszti. A naturalista regényről 1 k. Madách: Ember tragoediája 1 k. Szarvas. Magyar Nyelvőr 1886. 1 k.
Összesen 342 k. f.

3. szak. *Németnyelv és irodalomtörténet* m. é. m. 221 k. f.
Növekedés: Heinrich A. A német irodalom története 1 k.
Összesen: 222 k. f.

4. szak. *Classica philologia.* a) *latin* 85 k. f. b) *görög* 8 k. f.
Növekedés: Páriz-Pápai. Latin szótár 1 k. Egyetemes philologiai Közlöny. 1886. 1 k.
Összesen: 87. k. f. = 95 k. f.

5. szak. *Vegyes nyelvészet* m. é. m. 24 k. f.

6. szak. *Jog és államtudomány. Statisztika.* m. é. m. 131 k. f.
Növekedés: Magyarországi Rendeletek Tára 1886. 1. k. Historia iuris Hungarici. 1 k. Hrabücsák János ur ajánd. Gide. A nők joga. 2 k. Bernát. Északamerika 1 k. A népfölkelési törvény 1 k. Az 1886. évi törvények 1 k.
Összesen: 138 k. f.

7. szak. *Hittudomány,* m. é. m. 53 k. f.

8. szak. *Természettudomány,* m. é. m. a) *vegyes* 53. b) *Természettan* 22. c) *Természetrajz* 42. d) *Geologia és vegytan* 24. e) *Csillagászat és meteorologia* 8 k. f.
Növekedés: Népszerü term. tud. Előadások 1886. évf. 1 k. Földtani Intézet Évkönyve VIII. k. és Évi jelentés 1885-ről 2 k. Lóczy. A khinai birodalom természeti viszonyainak és országainak leirása 1 k. Földtani Közlöny XVIII. k. és A m. k. földtani Intézet évi jelentése 1886-ról 2 k. Hangay.

A paprikáról 1 k. Szerző ajánd. Természettudományi Közlöny 1886. 1 k. Herman Ottó. Magyar halászat 2 k. Mind a c) höz.

Összesen a) *Vegyes* 53. b) *Természettan* 22. c) *Természetrajz* 52. d) *Geologia és vegytan* 24. e) *Csillagászat és meteorologia* 8 k. f.

9. szak. *Mathematika, geometria* m. é. m. 14 k. f.
Növekedés. Andel. Das geometrische Ornament 1 k.
Összesen 15 k. f.

10. szak. *Bölcsészet. Szépészet*, m. é. m. 55 k. f.
Növekedés: Katholikus szemle 1 k. Szt.-István társ. Évkönyve 1886. 1 k. Két könyv a kath. legényegyletekről 2 k. Rudolf alapitv. Magyar filosofiai szemle 1886. 1 k.
Összesen 60 k. f.

11. szak. *Paedagogia és tanügy*. m. é. m. 94 k. f.
Növekedés: Dr. Fodor. Egészségtan a középiskolák számára 1 k. Halász F. tanfelügyelő ur ajándékából Beregmegye népoktatásügye 1 f. Dr. Steinberger. Jézus Krisztus a nevelés tanitók eszményképe 1 k. A gymnasiumi tanitás terve és Utasitások 1 k. Vall. és közokt. minist. ajánd. Középtanodai tanáregylet Közlönye 1886. 1 k. Közoktatás. 1886. 1 k.
Összesen 100 k. f.

12. szak, *Encyklopaedia*. m. é. m. 79 k. f.
Brockhaus's Konversations-Lexikon 11 k. Karcer ur ajánd. Magyarország tiszti Cím és Névtára 1887. 1 k.
Összesen 91 k. f.

13. szak. *Vegyes*. m. é. m., 229 k. f.
Növekedés: Lőcsei „Album“ 1 k. Sz. István társ. Naptára 1887. 1 k. Müvészi ipar. 1887. 1 k. Fodor. Egészség 2 f. Porzsolt. Herkules 1886. 1 k. Sirisaka. A babonáról 1 k. Gähring. Tornászati vezérfonal 1 k. Torday Boncztan 1 k. Ambrus. A tornatanitás 1 k.
Összesen: 238 k. f.

B) Ifjusági könyvtár.

Mult évi maradvány: 604 k. f.
Növekedés: Beniczky B. Lenke. Saját kezével. 1 k. A Croix-mort grófnők 2 k. Aide. Hamilton. Az uri körökben 1 k. Hugh Conway. Élő-halott 1 k. Wildermuth O. Elbeszélések az ifjuság számára 1 k. Szvift-Gulliwer utazásai 1 k. Warne. Sándor-Mátyás 2 k. Margitay. Megolt lelkek. 1 k. Mark Twain: Tamás urfi kalandjai 1 k. Feuillet O. Az özvegy 1 k. Tóth. Kurucz Világ 1 k. Abonyi. Magduska öröksége 2 k. Lindau. Jung Helen 1 k. Ohnet. Sarah grófnő 2 k. Csiky. Jó Fülöp 1 k. P Szathmáry K. Balassa Bálint 1. Delpit. A marquisné 2 k. A rongyszedő fia. 1 k. Fereuczi J. tanuló ajánd. Mayer M. Aranybánya. 1. k. Hofman. Isten mindent jóra visz 1 k. Jó barátok 1 k. Kiss Lipót tanuló ajándékából. Dolinay Gy. szerkesztő ur L. Rousselet a „Tigrisbőr“ czimü müvét sziveskedett felajánlani. Kürthy. Magyar Ifjuság 1886. 1 k. Dolinay. Hasznos Mulattató 1886. 1 k.
Összesen 633.

C) Tankönyvirodalom

a) szak. *Hittan*. m. é. m. 1 k. f.
b) szak. *Magyarnyelv*. m. é. m. 34 k. f.
c) szak. *Németnyelv*. m. é. m. 34 k. f.
d) szak. *Latin-görög nyelv*. m, é. m. 39 k. f.
e) szak, *Földrajz-Történelem*. m. é. m. 56 k. f. Növek. Haucke's Geographie 1 k. = 57 k. f.

f) szak. *Mathematika.* m. é. m. 52 k. f. Növekedés: Lehrbuch der Geometrie 1 k. Petzwal. Géptan 1 k. Schlüssel zur Bestimmung des cubischen Inhalt 1 k. Összesen 55 k. f.
g) szak. *Természettan. Vegytan* m. é. m. 16 Növek. Hinterberger. Lehrbuch der technischen Chemie 1 k. Összesen 17 k. f.
h) szak. *Természetrajz.* m. é. m. 28 Növek. Raff's Naturgeschichte 1 k. Szabó. Ásványtan 1 k. Burmeister. Naturgeschichte 1 k. Diwald. A temesi fakérdés 1 k. Növ. 32 k. f.

Az összes szakokban kitüntetett növekedés t. Karczer ur ajándéka.

D) Segédeszközök.

a) *Emlősök és madarak.* m. é. m. 88 drb.
b) *Csontvázak. Borszeszkészitmények* m. é. m. 37, A tenger világából 95, borszeszkészitmény 132.
c) *Hüllők, halak, csigák, kagylók.* m. é. m. 15. Növ. 1 arany hal, Fankovich Ilma ajánd. Több csiga és kagyló. Klein L. tan. ajánd. Összesen 18.
d) *Emberi testrészek.* m. é. m. 35 drb.
e) *Természetrajzi falképek.* m. é. m. 21 drb.
f) *Ásvány.* m. é. m. 758 drb. Növekedés: Molnár Gy. tan. 2 drb. Hrabár M. tanár ur 1 kősó kristály. Gévay tan. 1 faköv ület, Wimmert V. J. ur 1 faköv ületet ajándékoztak. Összesen 763 drb.
g) *Természettan.* m. é. m. 193 drb.
h) *Vegytan.* m. é. m. 173 drb.
i) *Vegytani készülék* 278. *Reagantiák* 90 féle.
j) *Szerszámok* 31 drb.
k) *Földrajzi* segédeszközök. m. é. m. 52.
l) *Rajzszertár* m. é. m. 200 drb.
m) *Tornaeszközök*, m. é. m. 143 drb.
n) *Butorozat* m. é. m. 185 drb. Növ. Pasteur-féle vizszürő-gép, 1 drb. Összesen: 186 drb.
o) *Üvegszem-gyüjtemény* különf. állatok kitöméséhez.
p) *Éremár* m. é. m. 875 drb. Növekedés: Gerber O. tan. 1 réz, Szabó M. tan. 1 réz, Klein L. tan. 2 ezüst, 9 réz, Walla Jenő ur 1 réz Libertás, Polifka J. főmérnök ur 1 ezüst lengyelérem. Fankovich Ilma 1 réz, Zaubek János ur 3 ezüst, 1 nikel, 1 réz, Boray J. tan. 1 bronz, Poputh Albert tan. 1 ezüst, Bay Gábor tan. 1 réz, Kövér Kálmán áll. vasuti müvezető ur 35 ezüst, 140 réz, 3 ólom, együtt 178 drb, Stecz B. tan. 1 libertás és 1 fekete bankó, Pétercsak tan. 1 Kossuth bankót sziveskedtek ajándékozni. Összesen: 1060 drb.

Patz B. ur 1 darab japán papirt, Bátori tan. 1 darab eredeti nemesi czimert. Sniscsák Mihály ur 1 kókuszdiót ajándékoztak.

T. Bender Ferencz ur, a m. é. k. vasut szakaszmérnöke, a bátyui ártézi kút fúrása alkalmával kiemelt földrétegeket feltüntető gyüjteményt sziveskedett ajándékozni.

Nem hagyhatom emlités nélkül végre dr. Rosner Arnold orvos urnak nemes lelkére való áldozatkészségét, melylyel a szegényebb sorsu gymn. tanulók ingyenes gyógykezelését magára vállalni és azt immár 2 év óta önzetlenül gyakorolni készségeskedik. Fogadja szivesen az elismerés és hála kijelentését, melylyel ez önfeláldozásáért ezuttal mond köszönetet az intézet elüljárósága.

Mindazon tanügybarátok, kik az intézet iránti érdeklődésüknek kegyes adományaikkal kifejezést adni méltóztattak, fogadják ez uton is az igazgatóság köszönetét.

* * *

VII. A tanulók névjegyzéke és osztályozása.

I. osztály.

Sorszám	A tanuló neve és vallása, tandijmentes, ismétlő-e?	Hittan	Magyarnyelv	Latinnyelv	Földrajz	Számtan	Rajzolómértan	Szépirás	Tornázás	Ruthénnyelv	Ének	Magaviselet
	Balogh Bertalan gk. t.	egs	jel	jel	jel	jó	jel	jó	egs	egs	jó	szb
	Beer Lajos r. k. tdm.	jel	jó	jó	jel	jó	jel	jel	jó		jel	jó
	Bernáth Ignácz izr. „	jó	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs		egs	szb
	Berthelman Gábor ev.	egs	jó	egs	jel	jó	jel	egs	flm.		jó	szb
5	Bloch Béla izr. v.	egs	egs	egs	egt	egs	egt	egs	egs		egs	szb
	Boray József r. k. tdm.	jel	jó	egs	jó	jó	jó	jó	egs		jó	jó
	Brühl József r. k.	egs	egt	egt	egs	egt	egs	egs	egs		jel	szb
	Budaházy Kálmán h. v.	jel	jel	jó	jel	jó	jó	jó	jó		jó	szb
	Coffin Béla r. k.	jó	jó	egs	jel	egs	jó	egs	jó		jó	szb
10	Coffin Sándor r. k.	egs	jó	egs	jó	egs	egs	egs	jó		jó	szb
	Csengeri Géza g. k. tm.	jó	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	jó	szb
	Csengeri Jenő gk. ism.	jó	jó	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	jó	jó
	Dóri Pál rom. k.	egs	egs	egt	egs	egs	egs	jó	egs		egs	szb
	Fedor Gyula g. k.	egs	egs	egt	egs	egs	egs	jó	egs	egs	egs	szb
15	Fisch Jenő izr. v. ism.	jó	egs	egs	egs	egs	egs	jó	egs		jó	rosz
	Fried Dezső izr. tdm.	jó	egs	egs	egs	egs	jó	egs	egs		jó	szb
	Hrabár Antal gk. tdm.	jel	jó	jó	jó	egs	egs	jó	egs	jó	egs	jó
	Illésics György r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t			
	Janovszky János r. k.	egs	egs	egs	egs	egs	egs	jó	jó		jó	szb
20	Jáger György r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t			
	Járos József r. k. tdm.	jel	egs	egs	jel	jó	jel	jel	jó		jó	jó
	Köbly János r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t			
	Kónya István r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t			
	Kroó Béni izr. v. ism.	egs	egt	egt	egt	egs	jó	jel	egs		jó	szb
25	Kroó Izsák izr. v. ism.	egt	egt	egt	egt	egt	egt	jó	egs		egs	rosz
	Künstler Jakab izr. v.	jó	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs		egs	szb
	Lencsés Miklós r. k.	egs	egt	egt	egt	egt	egs	egs	jó		egs	szb
	*Lesko György rk. tdm.	jel	jel	jel	jel	jel	jel	jel	jó		jel	jó
	Lévay Jenő h. v. tdm.	egs	egs	egs	jó	egs	egs	egs	jó		jel	jó
30	Magyari Sándor r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t			
	Marinecz Antal gk. tm.	egs	jó	jó	jó	jó	egs	jó	egs	jó	egs	jó
	Pétercsák István r. k.	egs	egs	egt	egs	egs	jó	egt	egs		egs	szb
	Polák Béla rom. k.	egs	egs	egs	egs	egs	jó	jó	jó		egs	jó
	Popovics Miklós g. k.	egs	egs	egt	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	szb
35	Rik Dezső rom. k.	egs	egs	egs	egs	egs	egs	jó	jó		jel	szb
	Ritli Emánuel rom. k.	egs	egt	egt	egt	egt	egt	egt	egs		egs	kszb
	Schwalb Lajos izr. v.	jel	jó	egs	jó	egs	egs	egs	jó		egs	jó
	Schwalb László izr. v.	jel	jó	egs	jó	egs	jó	jó	egs		egs	jó
	Steuer Jeremiás izr. ism	jó	egt	egs	egs	egs	egs	egs	egs		jó	kszb
40	Szabó Béla r. k. tdm.	jó	jó	jó	jó	egs	jó	jel	jó		jó	jó
	*Tóth Gábor h. h. tdm.	jel	jel	jel	jel	jel	jel	jel	jó		jó	jó
	Weszely Géza r. k.	jó	jó	jó	jó	egs	egs	egs	jel		jó	szb
	Weszely Walter r. k.	jel	jó	jó	jel	egs	jel	jel	jó		jel	jó
	Weszelszky Fer. rk. t.	jel	egs	egt	jó	egs	egs	jó	jó		egs	szb
45	Weinberger Miksa izr. t.	jó	jó	jó	egs	egs	jel	jel	egs		jó	jó

II. osztály.

Sorszám	A tanuló neve és vallása, tandijmentes, ismétlő-e?	Hittan	Magyarnyelv	Latinnyelv	Földrajz	Számtan	Rajzolómértan	Szépirás	Tornázás	Ruthénnyelv	Ének	Magaviselet
	Bay Gábor helv. v.	jó	jó	egs	jó	egs	jó	jó	jó		egs	jó
	Csucska Cirill gk. tdm.	jel	jó	jó	jel	jó	jel	jel	jó	jó	jó	jó
	Csurilla János r. k. tm.	jel	egs	jó	jó	egs	jó	jel	egs		jel	jó
	Dőr Ferencz r. k. tdm.	jó	jó	jó	jó	egs	egs	jó	egs		egs	jó
5	*Duliskovics Elek gk. t.	jel	jel	jel	jel	jel	jel	jel	jó	jó	jó	jó
	Ferenczi Jenő r. k.	egs	egt	egt	egs	egt	egs	egs	jó		egs	szb
	Friedländer Béla izr. v.	jel	egs	egs	jó	egs	jó	egs	jó		egs	szb
	Gangur János gör. k.	jó	jó	egs	egs	egs	jó	jó	egs	jó	egs	szb
	Gerber Otto rk. tdm.	jel	jó	jó	egs	jó	egs	egs	egs		egs	jó
10	Grabovszky Arthur rk.	egs	egt	egs	egs	egs	egs	egs	egs		jó	szb
	Járos Lipót r. k. tdm.	jel	jó	jel	jel	jel	jel	jel	jó		jel	jó
	Jászter Kálmán hh. tm.	jel	jel	jel	jel	egs	jel	jel	egs		egs	jó
	Jünger Lipót r. k.	jó	egs	egs	jó	egs	egs	egs	jó		egs	szb
	Kohán Mihály gör. k.	k	i	l	é	p	e	t	t			
15	Kurucz Miklós gör. k.	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	jó
	Lévay Lajos helv. h.	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs		jó	szb
	*Limbach Vilmos r. k.	jel	jel	jel	jel	jó	jel	jel	jó		jó	jó
	*Masika Miksa gk. tdm.	jel	jel	jel	jel	jel	jel	jel	egs	jel	jel	jó
	Mizerák Ferencz rk. t.	jó	egs	egs	jó	jó	jó	jó	egs		egs	jó
20	Nauner Ferencz r. k	egs	egs	egt	egs	egt	egt	egs	egs		egs	szb
	Nigriny Sándor r. k.	jel	jó	jel	jel	egs	jó	jó	egs		egs	jó
	Ornstein Samu izr. tdm.	jó	jel	jó	jó	jo	egs	jel	egs		egs	jó
	Petreczky János g. k.	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs		egs	szb
	Petrik Miklós gk. tdm.	jó	jó	egs	egs	jó	jó	egs	egs	egs	egs	szb
25	Polifka Gyula r. k.	egs	egt	egs	egs	egs	egt	egt	egs		jó	kszb
	Poput Albert ev. tdm.	jó	jó	jó	egs	jó	egs	jó	jó		jel	szb
	Rohács Viktor g. k.	egs	egs	egs	egs	egs	egs	jó	egs		egs	szb
	Saphir Albert izr. v.	jó	egs	egs	jó	egs	egs	jó	egs		egs	jó
	Selesztay Mihály g. k	egs	egs	egt	egs	egt	egs	egt	egs	egs	egs	szb
30	Schwartz Armin izr. v.	k	i	l	é	p	e	t	t			
	Szabó Mihály gk. tdm.	jó	jó	jó	jó	egs	egs	egs	jó	jó	egs	jó
	Szadváry György gk.	jó	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	jó	egs	szb
	Szántó Gyula rk. tdm.	jó	jó	jó	jó	egs	egs	egs	egs		egs	szb
	Vagányi Fer. rk. tdm.	jel	jó	jó	jó	jel	egs	jó	jó		jó	jó
35	Weisz Izidor izr. ism.	jó	egs	egs	egs	egs	egs	jó	egs		egs	szb
	Weisz Samu izr. v.	jó	egt	egt	egs	egt	egt	egs	egs		egs	szb
	Zalán Leo rom. k.	jel	jó	egs	jel	jó	jó	egs	egs		jó	szb

III. osztály.

Sorszám	A tanuló neve és vallása, tandijmentes, ismétlő-e?	Hittan	Magyarnyelv	Németnyelv	Latinnyelv	Történelem	Földrajz	Term. földrajz	Mennyiségtan	Rajzoló mértan	Tornázás	Ruthénnyelv	Ének	Magaviselet
	Blaskovics Dezső ev.	jó	egs	jó	egs	jó	jó	egs	egs	jó	jel		jó	jó
	Blumenvitz Gyula rk.	jel	jó	jel	jel	jel	jel	jel	jel	jel	jel		jel	jó
	Borküles János gk. tm.	jel	jel	jó	jó	jó	jó	jó	jel	jel	jel	jó	jó	jó
	Boros Béla róm. k.	k	i	l	é	p	e	t	t					
5	Cihlár Adolf rk. ism.	egs	egt	egs	egt	egs	egs	egt	egt	egs	egs		egs	szb
	Dancs Tamás h. h. ism.	egs	egs	egs	egt	jó	egs	jel	egs	egs	egs		egs	szb
	Ekmán Péter gör. k.	k	i	l	é	p	e	t	t					
	Hadzsega Gyula g. k.	egs	egt	egt	egt	egt	egs	egt	egt	egs	jel	egs	egs	szb
	Haraszthy Béla rk. tm.	jel	jó	jó	jó	egs	egs	egs	egs	jó	egs		egs	jó
10	*Holub Vilmos rk. tdm.	jel	jel	jel	jel	jel	jel	jel	jel	jel	jó		jó	jó
	Hrabéczy Sándor ev. v.	jó	egt	egs	egt	egs	egt	egt	egt	jó	jó		jó	szb
	Járos János r. k. tdm.	jel	jó	jel	jó	jó	jó	jó	jel	jel	jel		jó	jó
	Joó Ferencz róm. k.	egs	egt	egt	egt	egt	egt	egt	egt	egt	jó		egs	szb
	Kamaker Ferencz r. k.	jó	egt	egs	egt	egs	egs	egt	egt	egs	jó		egs	szb
15	Katoska Aurél róm k	egs	egs	egs	egs	egs	jó	egs	egs	egs	jó		egs	kszb
	Katrics János rk. tdm.	jel	jó	jó	jó	jó	jó	egs	egs	jó	egs		egs	jó
	Kis Lipót izr. v. tdm.	jel	jel	jel	jel	jel	jel	jó	jó	jel	jó		jó	jó
	Kovács Aladár gk. tdm	jel	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jel	jó	egs		jel	jó
	Legeza Izidor gör. k	egs	egs	egt	egt	egt	egt	egt	egt	egs	jel	egs	egs	szb
20	Lomaga Mihály gk. t.	jel	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jel	jel	jel	jó	jó	jó
	Metzger Emil rk. tdm.	jel	egs	egs	egt	egt	egt	egs	egs	jó	egs		egs	jó
	Nagy Dezső helv. v.	jel	egs	egs	jó	jó	egs	egs	egs	jó	jó		jel	szb
	Preisz Lajos izr. v.	egs	egs	egt	egt	egt	egt	egs	egs	egs	egs		egs	szb
	Rácz Bogdán gör. k.	jó	egs	egs	egs	jó	egs	egs	egs	egs	jel	egs	jó	jó
25	Rik Ernő rom. k.	jó	egs	egs	egs	egt	egs	egs	egs	egs	egs		jel	jó
	Scholtz János rom. k.	k	i	l	é	p	e	t	t					
	Szikszay Sándor rk ism.	egs	egs	egs	egs	jó	egs	egs	egs	egs	jó		egs	szb
	Szopko László gk. tdm	jel	jó	jó	jó	jó	jó	jó	egs	jel	egs	jó	jó	jó
	Taucz Antal rk. ism.	jó	egs	egs	jó	jó	egs	egs	egs	egs	jel		jel	szb
30	Traxler Sándor r. k	jel	jó	jó	egs	jel	jel	jó	jó	jel	egs		jó	jó

IV. osztály

Sorszám	A tanuló neve és vallása, tandijmentes, ismétlő-e?	Hittan	Magyarnyelv	Németnyelv	Latinnyelv	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Rajzolómértan	Tornázás	Ruthénnyelv	Ének	Magaviselet
	*Bátori Miksa izr. tdm.	jel	jel	jel	jel	jel	jel	jel	jel	jó		jel	jó
	Bertók Béla h. v. tdm.	jel	jel	jó	jó	jel	jel	jó	jel	jel	egs	jel	jó
	Damjanovics Béla gk	jel	egs	egs	egs	egs	jó	egs	jó	egs		egs	jó
	Fuchs Samu izr. v.	jel	egs	jó	egs	egs	egs	egs	egs	jó		jel	jó
5	Gévay Ernő róm. k.	jel	jó	egs	jó	jó	egs	jó	jel	jel		jel	jó
	Grün Jenő izr. v.	jó	jó	jel	egs	jel	egs	egs	egs	jó		egs	jó
	Klein Lajos izr. v.	jel	egs	jó	egs	jó	egs	egs	jó	egs		jó	jó
	Leszkay István r. k.	jó	egs	egs	egs	jó	egs	egs	jó	egs		jel	jó
	Logojda Mihály gk. td.	jel	jó	jó	jó	jel	jó	jó	jó	jel	jó	jel	jó
10	Ornstein Samu izr. v.	jó	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	jel		egs	jó
	Sirokay Béla róm. k.	egs	egt	egt	egt	egt	egt	egt	egs	jó		egs	szb
	Staudtner Gyula r. k.	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	jó		jel	jó
	Stetz Bertalan r. k.	jó	egs	egs	egs	egs	egs	egs	egs	jó		egs	szb
	Wojtko Miksa ev. tdm.	jel	jel	jel	jel	jel	jó	jó	jel	flm.		jó	jó

VIII.

Statisztikai táblázatok.

I. A tanulók áttekintése.

I.	II. A tanulók száma				III. Vallásuk					IV. Nyelv viszonyaik. Minő nyelveket beszélnek.				V. Szüleik polgári állása					VI. Lakóhelyük			1886-ban volt	növekedés	apadás	Int. szolgák	Észrevétel
Osztályok	Beiratott	Elhalt	Kimaradt	A tanév végén megmaradt	Római katholikus	Görög katholikus	Helvét vallásu	Ágostai vallásu	Mózes vallásu	Magyar	Magyar-német	Magyar-ruthén	Magyar-német ruthén	Értelmiségi	Önálló őstermelők, földbirtokos (bérlők)	Önálló kereskedők, iparosok	Magán tisztviselők	Személyes szolgálatot tevők, munkások	Helybeliek	Vidékiek	Külföldiek					
I.	45	—	5	40	18	7	3	1	11	10	10	12	8	14	8	4	7	7	14	25	1	40	—	—	—	A III., IV., V. és VI. rovatoknál csak azon tanulók vétettek számba, kik az év végéig megmaradván, bizonyitványt nyertek.
II.	37	—	2	35	15	11	3	1	5	10	6	16	3	12	6	3	11	3	13	21	1	29	6	—	—	
III.	30	—	3	27	14	7	2	2	2	7	4	11	5	14	4	2	4	3	8	18	1	24	3	—	—	
IV.	14	—	—	14	5	2	1	1	5	5	6	2	1	5	—	6	2	1	6	8	—	20	—	6	—	
I—IV.	126	—	10	116	52	27	9	5	23	32	26	41	17	45	18	15	24	14	41	72	3	113	9	6	1	

II. A tanitás és magaviselet eredményének kimutatása osztályok-, tantárgyak-, számok- és százalék szerint.

Osztály	I.				II.				III.				IV.				Összesen
Tanulók száma	40				35				26				14				116
Tanjegyek. Tantárgyak.	jel.	jó	egs.	egt.	jel.	jó	egs.	egt.	jel.	jó	egs.	egt.	jel.	jó	egs.	egt.	
Hittan	11	11	17	1	12	13	10	—	13	6	8	—	8	4	2	—	
Magyarnyelv	4	14	16	6	5	13	13	4	3	8	10	6	3	3	5	1	
Németnyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	4	8	9	6	4	3	6	1	
Latinnyelv	3	8	19	10	6	9	16	4	3	5	9	10	2	3	8	1	
Történelem	—	—	—	—	—	—	—	—	4	12	5	6	5	3	5	1	
Földrajz	9	10	15	6	8	11	16	—	4	9	10	4	—	—	—	—	
Természetrajz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	8	1	
Term. földrajz	—	—	—	—	—	—	—	—	3	6	12	6	—	—	—	—	
Mennyiségtan	2	7	26	5	4	78	19	4	6	2	13	6	1	4	8	1	
Rajz. geometria	8	9	17	6	6	8	18	3	8	8	10	1	4	4	6	—	
Szépirás	8	14	16	2	8	10	15	2	—	—	—	—	—	—	—	—	
Tornázás	1	16	22	1fm	—	11	24	—	8	8	11	—	4	6	3	1fm	
Ruthénnyelv	—	2	5	—	1	5	5	—	—	3	3	—	—	1	1	—	

Eredmény számok és százalék szerint	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%	összesen szám	%
Felsőbb osztályba léphet	27	67	29	83	17	63	13	93	86	74
Javitó vizsgálatot tehet	8	20	3	9	2	7	—	—	13	11
Az osztályt ismételni tartozik	5	13	3	8	8	30	1	7	17	15
Összesen	40	100	35	100	27	100	14	100	116	100

Magaviseletre nézve	jó	szb.	kszb	rosz	jó	szb.	kszb	rosz	jó	szb.	kszb	rosz	jó	szb.	kszb	rosz	összesen
szám	15	21	2	2	17	17	1	—	14	12	1	—	12	2	—	—	116

III. A tanulók származási helyének áttekintete.

A tanulók közt honosságra nézve volt									
és pedig	helybeli	megyebeli	magyarországi más megyebeli	fiumei	horvát-szlavonországi	külállambeli			összesen
						együttvéve hány?	hová való		
							Morvaország Zöeptau	Morvaország, Reitenhau	
a tanév végén	42	35	36	—	—	—	1	2	116

IX.

Ösztöndij jutalmak.

Horváth Károly úr ő usga nagylelkü alapitványából e tanévben a magyar nyelv és történelemből tanusitott kiváló szorgalom méltánylásául, ösztöndij czimen, következő beregmegyei születésü tanulók jutalmaztattak: Bátori Miksa IV., és Holub Vilmos III. o. tan. 50—50 frttal; Masika Miklós II. és Leskó György I. o. tan. 5—5 frttal.

Főt. Schultz Antal jó magaviseletü és szorgalmas tanulók jutalmazására 5 frtot ajánlott föl. Ez összegből Tóth Gábor I. o. 2 frt, Duliskovics Elek II. o. 2 frt, és Limbach Vilmos II. o. t. 1 frttal jutalmaztattak.

X.

A jövő tanév megkezdésére vonatkozó értesités.

A jövő 1887—88-iki iskolai év f. év szeptember 1-én veendi kezdetét.

A tanulók szabályszerü felvétele az iskolai év megkezdése előtt augusztus hó 29-, 30 és 31-én a délelötti órákban történend.

A beirást az összes ifjuságra nézve az igazgató, ezenkivül az egyes osztályokra nézve az illető osztályfőnök végzi.

A beirás alkalmával minden beiratkozó gymnasiumi tanuló beiratási dij czimén, továbbá az ifjusági könyvtár gyarapitására, az „Értesitő“ és ének tanitás költségeire fizet 3 frt 50 krt. E dijak alól senkisem menthető föl.

Minden tanuló első fölvételre személyesen és rendszerint atyja, anyja, vagy gyámja, illetőleg azok valamely külön megbizottja kiséretében tartozik az igazgatóságnál jelentkezni. Azon szülék, vagy gyámok, kik nem laknak az intézet helyén, gyermekök vagy gyámok fölvételkor alkalmas helyettest kötelesek bemutatni, kire a házi felügyelet és nevelésre nézve kötelességöket és jogukat átruházzák, hogy a gondviselésére bizott tanulóra nézve az igazgatóság értesitését elfogadhassa. A szülék és gyámok e részben minden változást személyesen vagy irásban tartoznak bejelenteni az igazgatónál, ennek viszont joga és kötelessége ott, hol alapos oknál fogva a gondviselést elégtelennek v. a befolyást épen károsnak tartja megkövetelni, hogy e tekintetben célszerü változás történjék.

Az utólagos beiratkozásra vonatkozólag a Nm. Vallás- és Közoktatásügyi magy. kir. minister úr 725. sz. a. kelt kegyes intézvénye a következőket szigoruan rendeli:

a) „Ha valamely tanuló a megállapitott beiratkozási idő után kéri magát felvétetni, a felvétel iránt a beiratási idő utolsó napjától számitva nyolcz napig, a késedelem inditó okainak tekintetbevétele mellett, az intézeti igazgató határoz.“

b) Ha pedig a felvétel iránti jelentkezés a beiratási határnaptól számitva egy hét után, de két hétnél nem későbben történik, az engedélyt a fölvételre az illető tankerületi főigazgató adja meg alapos indokolás nyomán.“

c) Minden később jelentkező tanuló kérelmével utólagos felvétel engedélyezése iránt a Vallás- és Közoktatásügyi Ministeriumhoz utasitandó.“

Különösen felelősek a szülék vagy helyetteseik az iránt, hogy a tanulók a szükséges könyvekkel és taneszközökkel ellátva legyenek.

A középiskola első osztályába szabályszerüen csak oly tanuló léphet, ki a 9-ik életévet betöltötte és 12 évnél nem idősebb, mely körülmény keresztlevél, illetőleg hiteles születési bizonyitványnyal igazolandó[1]). Tizenkét évnél idősebb fiu felvétele fölött a tanártestület határoz. Ismereteinek mértékére nézve megköveteltetik, hogy a népiskola 4-ik osztályának tananyagában kellő jártassággal birjon, mit ha hiteles bizonyitványnyal igazolni nem tudna, ez ismereteit külön felvételi vizsgálattal igazolja.[2])

Ismétlési vagy javitó vizsgálatra a tanártestület engedélyével rendszerint csak azon tanuló bocsátható, ki csupán egy tantárgyból nyert másodosztályu tanjegyet.

A kik két tantárgyból nyertek másod-osztályzatot a nm. vall. és közokt. m. kir. Miniszterium engedélyével javithatnak; az e nembeli kérvényök f. é. julius hó 8-ig nyujtandók be az igazgatóságnál.

A több tantárgyból bukott ifjak az osztály ismétlésére utasittatnak.

Kelt Munkácson, a kir. államgymnasiumban 1887. junius 28.

AZ IGAZGATÓSÁG.

---

[1]) Ez okmány fel nem mutatása esetében a fölvétel megtagadtatik.

[2]) A beirás csak ezen vizsgálat sikeres kiállása után fog eszközöltetni.

Röviditések magyarázata.

a) Az előmenetelnél:

jel. — jeles
egs. — elégséges
egt. — elégtelen
ism. — ismétlő

b) Magaviseletnél:

szb. — szabályszerü
kszb. — kevésbé szabályszerü
flm. — fölmentetett
tdm. — tandijmentes.

A *-gal jelöltek jutalomban részesültek.

Tartalom.

I. A geologia tanitásának okszerü kezelése középtanodáinkban. Simsa Kornél.
II. Igazgatósági jelentés az elmult évről.
III. A tanszemélyzet táblás kimutatása.
IV. Az intézetben használt tankönyvek jegyzéke.
V. A tanév folytán előadott tananyag.
VI. Tanszertári gyarapodás.
VII. A tanulók névjegyzéke és osztályozása.
VIII. Statisztikai táblázatok I. II. III. lap.
IX. Ösztöndijak, jutalmak.
X. A jövő tanév megkezdésére vonatkozó értesités.

Munkács, 1887.
A »Kárpát« könyvnyomda gyorssajtó-nyomása.